

Henna Hakulinen
Kirsi-Maria Kiviniemi

RALLA:n viemää

Varhaiskasvattajien kokemuksia arviointimenetelmän
hyödyistä ja sen sähköisen sovelluksen käytettävyydestä

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Toimintaterapeutti
Toimintaterapian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
26.4.2017

Tekijät Otsikko	Henna Hakulinen ja Kirsi-Maria Kiviniemi RALLA:n viemää - Varhaiskasvattajien kokemuksia arviointimenetelmän hyödyistä ja sen sähköisen sovelluksen käytettävyydestä
Sivumäärä Aika	36 sivua + 2 liitettä 26.4.2017
Tutkinto	Toimintaterapeutti
Koulutusohjelma	Toimintaterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Toimintaterapia
Ohjaajat	Lehtori Riitta Keponen Lehtori Jennie Nyman
<p>Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista koskevassa ohjeistuksessa korostetaan leikin tärkeyttä lapsen kehittymiselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Nykyisen ohjeistuksen mukaan leikkiä tulee havainnoida ja dokumentoida varhaiskasvatuksessa. Dokumentoidusta tiedosta on hyötyä esimerkiksi tuen tarpeen arvioinnissa.</p> <p>RALLA, eli ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi, on toiminnan ja toimintaterapian tieteeseen perustuva strukturoitu arviointimenetelmä. RALLA on tarkoitettu 2-6-vuotiaiden lasten arviointiin. Arviointivälinettä voivat käyttää kaikki käyttäjäkoulutuksen käyneet.</p> <p>RALLA-arviointimenetelmästä on kehitetty sähköinen versio, RALLA-sovellus. Sovelluksen kehittämistä varten tarvitaan tietoa sen käytettävyydestä. Sovelluksesta järjestetyssä pilottikokeilussa arviointivälineen työelämän käyttöön juurtumisen yksi edellytys on koulutuksen järjestäminen. Toinen edellytys juurtumiselle on välineen hyötyjen tunteminen.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä käyttökokemuksia RALLA-arviointimenetelmän hyödyistä ja sen sähköisen sovelluksen käytettävyydestä varhaiskasvattajien työssä. Yhteistyökumppanina projektissa oli RALLA:n kehittäjä Tiina Lautamo.</p> <p>RALLA:n ja sen sovelluksen käytöstä järjestettiin käyttökoulutus erään Helsingin kaupungin varhaiskasvatusyksikön työntekijöille. Koulutuksen jälkeen työntekijät käyttivät RALLA:a viikon ajan työssään ja kirjoittivat kokemuksistaan oppimispäiväkirjaa, joita käytettiin tämän opinnäytetyön aineistona.</p> <p>Koekäyttäjät kokivat, että RALLA-sovellus oli selkeä ja helppokäyttöinen, mutta sovelluksen antamat tulokset ja ohjeet koettiin liian yleispäteviksi. Pisteyttäminen koettiin haasteelliseksi. Aineistosta nousi esiin, että RALLA:a voidaan käyttää havainnoinnin ja suunnittelun tukena sekä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön välineenä.</p>	
Avainsanat	RALLA, leikki, leikin arviointi, käyttökokeilu

Authors Title	Henna Hakulinen and Kirsi-Maria Kiviniemi Gone with the RALLA - Early Childhood Educators' Experience of RALLA Evaluation Method and Usability of its Electronic Application
Number of Pages Date	36 pages + 2 appendices May 2017
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Specialisation option	Occupational Therapy
Instructors	Riitta Keponen, Senior Lecturer Jennie Nyman, Senior Lecturer
<p>The guidelines of the Finnish National Agency of Education for preparing an early childhood education plan emphasize the importance of play for child development, learning and well-being. According to the current guidelines, play must be observed and documented in early childhood education. Documented information is useful, for example, in assessing the need for support.</p> <p>RALLA, Play Assessment for Group Settings, is a structured evaluation method based on science of occupation and occupational therapy. RALLA is intended for the evaluation of children aged 2-6 years.</p> <p>The RALLA evaluation method has been developed as an electronic version, the RALLA application. For the development of the application, information about its usability is needed. One of the prerequisites for implementing the application of the assessment tool for working life is education. Another condition for the implementation is to know the benefits of the tool.</p> <p>The purpose of this thesis was to collect user experiences of the benefits of the RALLA evaluation method and the usability of its electronic application in the early childhood education environment. The project partner was Tiina Lautamo, the developer of RALLA.</p> <p>The use of RALLA and its application was provided as a training course for employees of the Early Childhood Education Unit of the City of Helsinki. After the training, employees used RALLA for a week in their work and wrote about their experiences in the learning diary that was used as a material for this thesis.</p> <p>The test users reported that the RALLA application was explicit and easy to use, but the results and instructions provided by the application were considered too generic. Scoring was considered challenging. According to the results RALLA can be used as a support for observation and planning and as a tool for co-operation with parents.</p>	
Keywords	RALLA, play, play assessment, trial run

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Leikki ja varhaiskasvatus	4
2.1	Leikki	4
2.2	Leikki 2-6-vuotiailla lapsilla	5
2.3	Lapsen osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus	6
2.4	Varhaiskasvatus	7
3	Leikin arviointi	9
3.1	Hyvän arvioinnin perusteet toimintaterapiassa	9
3.2	Mitä leikkitoiminnassa arvioidaan?	10
3.3	Miksi leikkiä arvioidaan?	10
3.4	Leikin arviointi varhaiskasvatuksessa	11
4	RALLA	13
4.1	Leikin viitekehys	15
4.2	RALLA-sovellus	16
5	Toteutus	17
5.1	Käyttäjätiedon kerääminen	17
5.2	Koulutus	18
5.3	Oppimispäiväkirjat	21
5.4	Analyysi	22
6	Tulokset	26
6.1	RALLA-sovelluksen käytettävyys	26
6.2	RALLA:n hyödyt	29
7	Pohdinta	31
	Lähteet	37
	Liitteet	
	Liite 1. Oppimispäiväkirjojen ohjeistus	
	Liite 2. Tutkimuslupa	

1 Johdanto

Leikki on lapselle luontainen tapa toimia. Leikin avulla lapsi oppii monia taitoja, kuten kommunikointitaitoja, yhteistyötä ja sosiaalisia taitoja sekä luovaa ongelmanratkaisua. Leikissä lapsi oppii hahmottamaan ympäristöään ja siinä olevia esineitä. Myös sosiaaliset taidot ja tilannetaju kehittyvät leikkiessä. (Rigby – Rodger 2006: 177–180.)

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista toimintaa, jonka tavoitteena on tukea lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisen ohjeistuksessa leikki nähdään oppimista mahdollistavana, identiteetin rakentamista tukevana ja motivoivana toimintana. Ohjeistuksessa korostetaan leikin merkitystä ja sen arvioinnin tärkeyttä. Leikkiä arvioimalla löydetään lapsen vahvuuksia ja tuen tarpeita, joiden tuntemisen avulla varhaiskasvatuksen toimintaa voidaan suunnata lapsen kehitystä tukevaksi. (Varhaiskasvatustalaki 580/2015 § 7; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 19–20, 29–30.)

Varhaiskasvatussuunnitelman tarkoituksena on muun muassa taata se, että lapsen yksilöllisen tuen tarve tunnistetaan ja hänelle järjestetään tarvittaessa sopivaa tukea monialaisesti. Tavoitteena on myös, että lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät ja että hän osaa toimia vertaisryhmässä. Lapselle halutaan taata myös mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. (Varhaiskasvatustalaki 580/2015 § 2.)

Tutkimusten mukaan varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokevat työssään usein kiirettä. Kun yhdellä aikuisella on vastuullaan monta lasta, jää lasten yksilölliselle huomiointille vähemmän aikaa. (Karila 2016: 27, 39.) Varhaiskasvatustalaki edellyttää kuitenkin lasten havainnointia ja arviointia, mikä voi hektisessä arjessa olla vaikea järjestää. Varhaiskasvattajat tarvitsevat arviointivälineitä, joita voidaan käyttää sujuvasti päiväkodin arjessa, muun toiminnan ohessa.

RALLA on toimintaterapian ja toiminnan tieteeseen perustuva leikkitoiminnan ja leikkisyyden strukturoitu havainnointimenetelmä, jota käytetään 2–6-vuotiaiden lasten arviointiin luonnollisessa ryhmätilanteessa. RALLA-arviointivälinettä voivat käyttää kaikki lasten kanssa työskentelevät henkilöt, jotka ovat saaneet käyttäjäkoulutuksen. (Lautamo 2013.) RALLA:n käyttäminen varhaiskasvatusympäristössä vastaa moniin varhaiskasvatustalain

arvioinnille asettamiin vaatimuksiin. RALLA:n avulla voidaan havaita leikkiin, vuorovai-
kutus- ja vertaissuhdetaitoihin liittyviä vaikeuksia. Strukturoidun välineen avulla on myös
helpompi perustella tuen tarvetta ja suunnitella tarkoituksenmukaisia tukitoimia. RALLA
mahdollistaa myös lapsen osallistumisen arviointiin ja sen pohjalta suunnitelmien laati-
miseen.

RALLA käsittää leikkitaitojen ja kaveritaitojen arviointityökalut sekä sähköisen sovelluk-
sen, johon arvioinneista saatavat pisteet kirjataan. Sovellus laskee siihen viedyt pisteet
ja antaa tuloksena leikkijän profiilin, josta käy ilmi lapsen leikkitaitojen vahvuudet ja tuen
tarpeet. Sovellus tarjoaa vinkkejä leikin tukemiseen sen perusteella, mikä leikin osa-alu-
eista on saanut arvioinnissa vähiten pisteitä. Se myös kertoo, mitkä leikinsoittimet ovat
saaneet lapsen ikätasoon verrattuna huolestuttavan alhaisia pisteitä.

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää *RALLA:n sovelluksen käytettävyyttä* ja
RALLA:n hyödynnettävyyttä varhaiskasvattajien työssä. Kun uutta välinettä ollaan tuo-
massa työympäristöön, sen hyötyjen tunteminen lisää motivaatiota oppia välineen käyt-
töä (Nevalainen – Harra 2007:39). Samoin uutta välinettä - tässä tapauksessa RALLA:n
tietokonesovellusta - kehitettäessä on huomioitava käyttäjien kokemus ohjelman käytet-
tävyydestä (Hyysalo 2009: 99). Sovelluksesta on luotava yksinkertainen ja selkeä, ja sen
täytyy vastata käyttäjien tarpeisiin. Näiden teemojen pohjalta muotoilimme seuraavan-
laiset tutkimuskysymykset:

1. Miten varhaiskasvattajat kokevat RALLA-sovelluksen käytön? ja
2. Millaista hyötyä varhaiskasvattajat kokevat saavansa RALLA:n käyttämisestä
työssään?

Tarve näiden asioiden selvittämiseksi nousi esiin, kun RALLA:n sovellusta testattiin pi-
lottitutkimuksessa, jonka pohjalta kerättiin tietoa työvälineen käyttöön ottamisesta eli
juurruttamisesta. Yhdeksi juurruttamisen tärkeäksi edellytykseksi nousi koulutus, jossa
käyttäjät saavat opetusta RALLA:n käytöstä sekä käyttäjälisenssin. Sovelluksen käytet-
tävyyttä halutaan selvittää, jotta siitä saadaan mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä.
Tällöin ohjelma houkuttelee käyttäjiä vaivattomuudellaan. Varhaiskasvattajien kokemien
hyötyjen selvittäminen luo pohjaa arviointivälineen juurruttamiseen.

Opinnäytetyömme aikana järjestettiin koulutus RALLA:n käyttämisestä eräässä päiväkodissa Helsingissä. Koulutukseen osallistui neljä lastentarhanopettajaa päiväkodin henkilökunnasta. Koulutuksen jälkeen he pitivät oppimispäiväkirjaa viikon ajan harjoitellessaan RALLA:n käyttöä työssään. Oppimispäiväkirjojen teemat noudattavat tutkimuskysymystemme aiheita.

Työelämän yhteistyökumppanimme on RALLA-arviointimenetelmän kehittäjä Tiina Lautamo Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Hän on yliopettaja, filosofian tohtori ja terveystieteiden lisensiaatti. Tässä opinnäytetyöprosessissa hän on ohjannut meitä tutkimuskysymysten laatimisessa sekä tarjonnut käyttöömme materiaaleja, muun muassa RALLA:n manuaalin. Hän myös toimi kouluttajana päiväkodissa järjestetyssä koulutuksessa ja tarjosi koulutukseen osallistuneille varhaiskasvattajille testitunnukset RALLA-sovellukseen.

Opinnäytetyöraportin luvussa kaksi käsittelemme leikkitoimintaa, mitä se on ja mikä merkitys sillä on lapsen kehitykselle. Kerromme myös varhaiskasvatusympäristöstä. Sen jälkeen kuvaamme hyviä arviointikäytänteitä toimintaterapian näkökulmasta. Avaamme myös varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen ohjeistusta leikin osalta. Luvussa neljä esittelemme RALLA:n teoreettiset lähtökohdat sekä kuvailemme, miten RALLA-arviointi tehdään käytännössä. Esittelemme myös RALLA-sovelluksen pääpiirteittäin. Luvussa viisi siirrymme opinnäytetyön toteutuksen ja analyysivaiheen kuvaamiseen. Sen jälkeen esittelemme tulokset vastaten tutkimuskysymyksiin. Lopuksi pohdimme tuloksia ja opinnäytetyöprosessia kokonaisuudessaan.

2 Leikki ja varhaiskasvatus

Tässä kappaleessa kerromme leikistä ja sen eri määritelmistä. Kuvaamme 2–6-vuotiaiden lasten leikin kehitystä, koska RALLA-arviointimenetelmä on tarkoitettu sen ikäisten lasten arviointiin. Näiden lisäksi avaamme osallistumiseen liittyviä käsitteitä ja kerromme varhaiskasvatuksesta, koska RALLA-arviointi sopii hyvin käytettäväksi varhaiskasvatusympäristössä ja RALLA:n käyttämisen kautta mahdollistuu lapsen osallistuminen mielekkääseen arkeen.

2.1 Leikki

Leikki on yleismaailmallinen käyttäytymismalli. Se näkyy kaikissa kulttuureissa ja kaikissa ihmisryhmissä. (Leikin loppu 2010.) Leikille toimintona ei ole pystytty muodostamaan yhtenäistä määritelmää, koska eri tutkijat korostavat sen eri puolia. Eri määritelmillä on kuitenkin yhteisiä piirteitä, jotka nähdään olennaisiksi osaksi leikkiä ja joiden avulla leikki voidaan erottaa muista toiminnoista. Leikkiin kannustaa luontainen motivaatio, ja sen keskiössä on prosessi eikä valmis tuotos. Leikissä käytetään usein esineitä, kuten leluja. Leikki on jäljittelevää käytöstä, toisin sanoen esittämistä. Leikissä ei ole ulkopuolelta annettuja sääntöjä. Leikkiin vaaditaan, että leikkijä osallistuu aktiivisesti leikkitoimintaan. (Rigby – Rodger 2006: 177.)

Bundyn (1991) määritelmässä leikki on joukko tapahtumia, jotka tapahtuvat yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksessa. Niihin ohjaa luontainen motivaatio ja sisäinen kontrolli ja ne ovat vapaita reaali maailman rajoituksista. (Rigby – Rodger 2006: 178.)

Toimintaterapianimikkeistön (2016) mukaan leikkitoimintoihin kuuluvat ohjattu ja vapaa leikki sekä leikkivälineiden käyttäminen. Niihin kuuluvat oppiminen leikin kautta, ympäristön ja muiden leikkijöiden huomioon ottaminen sekä mielikuvituksen käyttäminen.

Lapsen sisäinen kehittymistarve ilmenee leikin kautta. Leikkiessä hänen kognitiiviset, fyysiset, sosiaaliset ja kielelliset taitonsa sekä tunnetaitonsa kehittyvät. Monimuotoinen leikki tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Leikin avulla lapsi oppii hahmottamaan itsensä ja kehonsa suhteessa toimintojen ja ympäristön vaatimukseen, jolloin kehon- ja ympäristönhallinta paranee. Leikin kautta lapsi oppii, mitä eri toiminnot vaativat ja mihin

hän kykenee. Leikki haastaa lasta kokeilemaan uusia asioita taitojensa ääri rajoilla. Onnistuessaan leikkitoiminnassa lapsen itseluottamus kasvaa. (Rigby – Rodger 2006: 180; Ayres 2008: 257–258.)

Leikissä lapsi harjoittelee toiminnallisia rooleja ja turvallista vuorovaikutusta ympäristön kanssa. Roolileikeissä lapsi tutkii erilaisiin rooleihin liittyviä toimintatapoja, joiden tunteminen auttaa häntä hahmottamaan maailmaa. Leikkiessään yhdessä muiden kanssa lapsi oppii tärkeitä yhteiselämän taitoja, kuten jakamista, neuvottelua ja ongelmanratkaisua. Leikissä opitaan myös toimimaan sosiaalisten normien mukaisesti. (Rigby – Rodger 2006:180.) Myös lukutaidon ja mielenterveyden kehittyminen on yhdistetty leikkiin. Vapaassa leikissä lapsi saa tunteen tilanteen ja elämänsä hallinnasta. (Leikin loppu 2010.)

Tutkimusten mukaan vapaa leikki muokkaa sosiaalista käyttäytymistä sääteleviä aivoalueita ja edistää aivojen kokonaisvaltaista kypsymistä. Vapaata leikkiä on usein aliarvioitu, koska sitä ja sen vaikutusta on hankala mitata. Liian ohjatussa leikissä luovuuden ilmaisemiselle ja kehitymiselle ei jää tilaa, mistä voi pahimmillaan seurata se, että tärkeitä taitoja jää kehittymättä. (Leikin loppu 2010.)

2.2 Leikki 2-6-vuotiailla lapsilla

Leikki muuttuu ja kehittyy lapsen kasvaessa. Leikissä voidaan nähdä kolme vaihetta: harjoitteluleikki, symbolileikki ja sääntöleikki. Aluksi leikeissä harjoitellaan uusia asioita ja taitoja, kuten esineiden käsittelyä ja tunteiden ilmaisemista. Lapsi käyttää leikkiensä aineksina päivän aikana kohtaamiaan asioita. Symbolileikkiin kuuluu mielikuvituksen käyttäminen, joka näkyy esimerkiksi roolien ottamisena. Sääntöleikin vaiheessa lapsi opettelee sääntöjen noudattamista. (Havainnointi ja pedagoginen tuki 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 2008: 38.)

Leikki voidaan nähdä myös ikävaiheiden mukaan kehittyvänä toimintana. Kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana lapset leikkivät pääasiassa rinnakkain, kukin itsekseen omia leikkejään. Kolmevuotiaana lapsi alkaa pikkuhiljaa leikkiä myös yhdessä muiden kanssa (sosiaalinen leikki). Tällöin kuvitteluleikki, jossa lapsi matkii vanhempiaan, auttaa häntä käsittelemään päivän tapahtumia. (Havainnointi ja pedagoginen tuki 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 2008: 38.)

Vuorottelevaa leikkiä voidaan havaita 3–4-vuotiaiden lasten leikissä. Lapsi neuvottelee ja tekee kompromisseja yhteisessä leikissä. Leikkimaailma saa uutta syvyyttä lapsen mielikuvituksen ja ajattelun kehittyessä. Roolileikkeihin etsitään materiaalia tosielämän lisäksi tarinoista ja tv-ohjelmista. (Havainnointi ja pedagoginen tuki 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 2008: 38–39.)

4–5 vuoden iässä mielikuvitus- ja roolileikit vahvistuvat edelleen, ja 5–6-vuotiaana kehittyvät ryhmä- ja sääntöleikkien taidot. Yhteisleikkien määrä lisääntyy, ja leikit valitaan porukassa. Sääntöjä sekä noudatetaan että muokataan itselle mieleisiksi. (Havainnointi ja pedagoginen tuki 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 2008: 38, 40.)

2.3 Lapsen osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus

Lapsen oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon on kirjattu lakiin. Varhaiskasvatuslaki korostaa osallistumisen tärkeyttä. *Osallistuminen* on vapaaehtoista, aktiivista mukana oloa toiminnassa. Se on olennaista lapsen identiteetin kehityksessä, ja sen avulla opitaan elämään yhdessä. Osallistuminen koostuu useista seikoista. Niitä ovat mahdollisuus osallistua tai kieltäytyä, mahdollisuus saada tietoa ja vaikuttaa prosessiin, mahdollisuus ilmaista omia ajatuksia, tuki omien mielipiteiden ilmaisuun ja mahdollisuus omien päätösten tekemiseen. (Lapsen osallisuus 2016; Virkki 2015; Kaikki mukaan! Lapsen osallisuus päiväkodissa n.d.)

Osallistaminen on prosessi, jossa henkilöä tai yhteisöä kannustetaan osallistumaan johonkin toimintaan. Päiväkotiympäristössä se tarkoittaa muun muassa lapsen mukaan ottamista yhteiseen päätöksentekoon niin, että lapsi pääsee vaikuttamaan aikuisten rinnalla. (Lapsen osallisuus 2016; Virkki, Päivi 2015; Kaikki mukaan! Lapsen osallisuus päiväkodissa n.d.) Yhtenä RALLA:n käyttämisen hyötynä on, että lapsi pääsee osallistumaan oman arviointinsa suunnitteluun. Lapsen pulmien varhainen havaitseminen mahdollistaa myös oikea-aikaisen puuttumisen, jonka seurauksena lapsi pystyy osallistumaan itselleen mielekkäisiin toimintoihin ja vaikuttamaan niihin.

Osallisuus on yksilön kokemus omasta kykenevyydestä, merkityksellisestä roolista ja vastuun saamisesta. Osallisuuteen kuuluu oikeus tietää itseä koskevista suunnitelmista ja päätöksistä sekä niiden perusteluista ja kertoa niistä mielipiteensä. Osallisuuden toteutuminen on kiinni lasten kanssa työskentelevistä aikuisista, jotka voivat joko mahdollistaa tai estää lasten osallistumista. Työntekijöillä täytyy olla valmiuksia olla vuorovaikutuksessa lasten

kanssa ja huomioida heidän näkemyksensä; myös organisaation täytyy tukea tällaista toimintaa. (Lapsen osallisuus 2016; Virkki, Päivi 2015; Kaikki mukaan! Lapsen osallisuus päiväkodissa n.d.) Osallisuus käsitteenä on lähellä *toiminnallisuutta*, joka on toimintaterapian peruskäsitteistöä. Sillä tarkoitetaan toiminnan tekemistä, mutta myös ihmisen kokemusta toimimisesta. Toiminnallisuus tapahtuu yksilön, ympäristön ja toiminnan välisessä vuorovaikutuksessa. (Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa 2014: 8–9, 11.)

2.4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus tarkoittaa kokonaisuutta, jossa yhdistyvät lasten hoito, kasvatus ja opetus. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa lapsen tasapainoinen kasvu, kehitys ja oppiminen sekä tukea hyvinvointia. Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatus n. d.)

Varhaiskasvatus vaikuttaa lapsen elämään monilla tavoin. Se tarjoaa lapselle mahdollisuuden osallistua mielekkääseen toimintaan, jossa hän pääsee vuorovaikutukseen muiden lasten kanssa. Varhaiskasvattajat mahdollistavat lapsille hyvän oppimisympäristön. Laadukkaan varhaiskasvatuksen seurauksena lapsi suhtautuu positiivisesti oppimiseen ja kouluun. Varhaiskasvatuksesta nähdään olevan erityistä hyötyä niille lapsille, joilla on kehityksellisiä tai oppimiseen liittyviä vaikeuksia. (Karila 2016: 5.)

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL on tutkinut kyselyn avulla varhaiskasvatusalalla työskentelevien jäsentensä näkemyksiä varhaiskasvatuksesta. Kyselyn raportista käy ilmi, että yli 50 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että lasten määrää yhtä hoitajaa kohti olisi pienennettävä. Raportissa on nostettu esiin suoria lainauksia aineistosta. Niissä korostetaan sitä, miten vaikea suuressa ryhmässä on ottaa huomioon jokainen lapsi yksilöllisesti. Varhaiskasvatuksen laatu kärsii kiireestä, joka suuresta lapsiryhmästä aiheutuu. (JHL:n jäsenistön näkemyksiä varhaiskasvatuksesta: ”Päiväkotiryhmät pienemmiksi ja lisää päiväkotija!” 2013.)

Selvityksen mukaan tietotekniikkaan liittyvää osaamista tarvitaan jatkuvasti enemmän, kun erilaisia sovelluksia käytetään niin varhaiskasvatuksen dokumentoinnissa kuin yhteydenpidossa vanhempienkin kanssa. Myös kasvatusta ja opetusta tukevia sovelluksia tulee käyttöön jatkossa yhä enemmän. (JHL:n jäsenistön näkemyksiä varhaiskasvatuksesta: ”Päiväkotiryhmät pienemmiksi ja lisää päiväkotija!” 2013.)

Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on leikki ja sen kautta oppiminen. Ammattilaisten täytyy kyetä havainnoimaan lasten tarpeita ja hyödyntämään saamaansa tietoa kasvatuksessa. (JHL:n jäsenistön näkemyksiä varhaiskasvatuksesta: ”Päiväkotiryhmät pienemmiksi ja lisää päiväkoteja!” 2013.) Varhaiskasvatussuunnitelma edellyttää leikin havainnointia ja arviointia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016). Varhaiskasvatusympäristö on kuitenkin hyvin hektinen, mikä vaikuttaa arviointivälineiden käyttämiseen siellä. Monet asiat vaativat varhaiskasvattajien huomiota jatkuvasti. Sen vuoksi arviointivälineen käytämisestä saatavien hyötyjen täytyy olla huomattavasti suuremmat kuin siihen käytetyt resurssit, kuten aika, vaiva ja raha.

3 Leikin arviointi

Tässä kappaleessa kuvaamme hyvän arvioinnin perusteita toimintaterapian näkökulmasta. Kerromme myös, miten ja miksi leikkiä arvioidaan. Lopuksi kerromme, miten varhaiskasvatussuunnitelmiin liittyvät lait ja ohjeistukset antavat raamit varhaiskasvatuksessa tehtävälle arvioinnille.

3.1 Hyvän arvioinnin perusteet toimintaterapiassa

Arviointi on olennainen osa toimintaterapeutin työtä. Arviointia tehdään, jotta saataisiin selville asiakkaan toiminnassa ilmeneviä puutteita ja vahvuuksia. Arvioitaessa huomioidaan myös ympäristön ja sosiaalisten suhteiden vaikutus asiakkaan toimintaan. Arviointia suunnitellessaan ja toteuttaessaan toimintaterapeutin tulee huomioida eettiset näkökulmat liittyen asiakkaan ja terapeutin erilaisiin asemiin arvioijana ja arvioinnin kohteena. (Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa 2014: 16.)

Hyvä arviointi on näyttöön perustuvaa. Siinä yhdistyvät toimintaterapeutin käytännön osaaminen ja tutkimustieto. Arvioinnin kohteena on asiakkaan merkityksellinen toiminta luonnollisessa ympäristössä. Arvioinnilla pyritään selvittämään asiakkaan toiminnassa ja ympäristössä olevia tekijöitä, jotka tukevat tai estävät asiakkaan toimintaa. Arviointi toteutetaan aina yhteistyössä asiakkaan ja mahdollisesti hänen läheistensä kanssa. (Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa 2014: 7–8.)

Hyvä arviointikäytäntö perustuu asiakas- tai perhekeskeiseen työotteeseen. Asiakas ja toimintaterapeutti ovat tasavertaiset kumppanit terapiasuhteessa, ja he työskentelevät yhdessä ongelmien tunnistamiseksi ja ratkaisujen keksimiseksi. Näin terapia vastaa asiakkaan tarpeeseen arkielämän tasolla. (Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa 2014: 10.)

Toimintaterapianimikkeistön tarkoituksena on kuvata toimintaterapeutin työn eri osa-alueita ja sisältöä. Nimikkeistö tukee toimintaterapeuttia myös arvioinnin toteuttamisessa, sillä siinä kerrotaan arvioinnin etenemisestä vaihe vaiheelta ja kuvataan niitä osa-alueita, joihin arvioinnissa kuuluu kiinnittää huomiota. Nimikkeistö on apuna myös siinä vaiheessa, kun arvioinnin tuloksia kirjataan. (Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa 2014: 12.)

3.2 Mitä leikkitoiminnassa arvioidaan?

Toimintaterapeuttien kiinnostus kohdistuu leikkiin toimintana ja lapsen kehittymiseen leikkijänä. Toimintaterapeutit havainnoivat lapsen toiminnallista suoriutumista leikissä. Leikki on lapselle merkityksellistä toimintaa. Leikkijän rooli pysyy osana lasta koko lapsuuden ajan, mutta sen muodot ja tarkoitus sekä siihen käytetty aika vaihtelevat lapsen kasvaessa ja toimintaympäristöjen muuttuessa. (Rigby – Rodger 2006: 180–182.)

Leikkiä arvioidaan useimmiten havainnoimalla lasta tutussa leikkiympäristössä. Havainnointia pidetään hyvänä arvioinnin muotona, kun halutaan saada tietoa lapsen luonnollisesta käyttäytymisestä. Leikin havainnoinnin avulla saadaan laajasti tietoa lapsen mielenkiinnonkohteista ja toimintakyvystä, koska leikkiessään lapsi käyttää sosiaalisia, kognitiivisia ja motorisia taitojaan luonnollisessa ympäristössä. (Pellegrini 2001, Rigbyn – Rodgerin 2006: 184 mukaan.)

Leikissä arvioidaan muun muassa sitä, miten lapsi aloittaa leikin ja kauanko hän jatkaa sitä. Huomiota kiinnitetään myös esineiden ja tilan käyttöön leikin aikana. Lapsen leikissä ottamat roolit ja leikkikaverit on myös tärkeää huomioida. Myös sitä, kuka päättää leikistä ja siinä olevista rooleista, on seurattava. Lapsen tunteiden ilmaisusta leikin aikana saa myös arvokasta tietoa. (Havainnointi ja pedagoginen tuki 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 2008: 45.)

3.3 Miksi leikkiä arvioidaan?

Leikki on itsessään arvokasta, sisäisesti motivoitunutta ja vapaaehtoista toimintaa. Leikkiesään lapsi opettelee erilaisia arkielämän taitoja ja harjoittelee eri rooleissa toimimista (esimerkiksi leikkimällä kotia) ja sosiaalista kanssakäymistä. Leikin sosiaaliseen jakamiseen kuuluvat neuvottelutaidot sekä sanattomien leikkivihjeiden antaminen ja lukeminen. Havainnoitavat leikkitaidot kertovat lapsen kehityksestä ja oppimisesta sekä kyvystä osallistua ikätasonsa mukaiseen toimintaan. Tämän vuoksi on tärkeää arvioida leikkiä, ja vaikeuksia havaittaessa tukea leikin oppimista. Luotettavasta arviointivälineestä on hyötyä niin varhaiskasvattajille kuin kuntoutuksen ammattilaisille. (Lautamo 2013.)

Leikin kautta lapsi vahvistaa ymmärrystään ja käsityksiään ympäröivästä todellisuudesta ja etsii merkityksiä elämän ilmiöille. Leikissä lapsi luo ja vahvistaa ihmissuhteitaan ja oppii niihin liittyviä sääntöjä. Lapsen toimintaa havainnoitaessa tavoitteena on oppia ymmärtämään lasta ja hänen tarpeitaan. (Havainnointi ja pedagoginen tuki 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 2008: 45.)

3.4 Leikin arviointi varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslain uudistus astui voimaan vuonna 2015. Laissa painotetaan varhaiskasvatuksen suunnitelmallista ja tavoitteellista luonnetta. Varhaiskasvatuslain mukaan jokaiselle päiväkodissa käyvälle lapselle täytyy laatia varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteutumiseksi tavalla, joka tukee kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Suunnitelmassa kerrotaan myös toimenpiteet, joilla tavoitteisiin pyritään. Lapsen mahdollisesti tarvitsema erityinen tuki kirjataan myös suunnitelmaan yhdessä tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamistapojen kanssa. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015 § 7.)

Päiväkodeissa varhaiskasvatussuunnitelman laatii lastentarhanopettaja yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Myös lapsen mielipide tulee ottaa huomioon. Päiväkodin on järjestettävä säännöllisesti tilaisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Tarvittaessa myös muut asiantuntijat voivat osallistua suunnitelman tekemiseen. Suunnitelman toteutusta arvioidaan vähintään kerran vuodessa, tarpeen vaatiessa useamminkin. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015 § 7.)

Opetushallitus on julkaissut uuden Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -ohjeistuksen vuonna 2016. Ohjeistuksen tavoitteena on muun muassa se, että varhaiskasvatus toteutuisi yhdenvertaisena koko maassa. Jokaisella lapsella on oikeus saada tavoitteisiin perustuvaa suunnitelmallista varhaiskasvatusta. Tämän oikeuden toteutumiseksi jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma, jonka lähtökohdista ovat lapsen etu ja tarpeet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 8–10.)

Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan lapsella on oikeus leikkiin ja identiteetin rakentamiseen omista lähtökohdistaan käsin. Leikki nähdään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa olennaisena tekijänä oppimisen mahdollistamisessa ja hyvinvoinnin rakentamisessa. Leikki motivoi lasta toimimaan. Leikin kautta lapsi oppii monia tärkeitä taitoja

ja tietoja. Leikkiessään lapsi voi käyttää mielikuvitustaan ja olla luova, hän pääsee ko-keilemaan ideoitaan yhdessä toisten kanssa ja harjoittelemaan yhteistyötaitojaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 19–20, 29.)

Varhaiskasvatuksen tärkeä tehtävä on taata lapselle mahdollisuuksia monipuoliseen leikkiin, koska leikki on itsessään merkityksellistä ja se tuottaa iloa ja mielihyvää. Leikin kautta lapset tutkivat ja jäsentävät fyysistä ja sosiaalista maailmaa. Varhaiskasvattajien tehtävänä on huomata tekijät, jotka rajoittavat leikkiä sekä edistää leikkiä tukevia toimintatapoja. Myös ympäristön vaikutus tulee huomioida. Henkilökunnan tulee myös tukea lasten keskinäisiä suhteita ja vuorovaikutusta, sillä lasten osallistuminen yhteisönsä toimintaan halutaan taata. Osallisuutta pyritään mahdollistamaan toimintatapojen ja rakenteiden tietoisella kehittämisellä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 29–30.)

Merkityksellisen leikin mahdollistamiseksi varhaiskasvattajien tulee havainnoida ja dokumentoida leikkiä. Leikin havainnoinnin ajatellaan luovan kasvattajille lisäymmärrystä lasten ajattelusta ja kokemuksista. Havainnot voidaan hyödyntää toiminnan suunnittelussa. Dokumentoinnista on hyötyä erityisesti silloin, kun arvioidaan lapsen tuen tarpeita. Lapsen tarvitsema tuki ja suunnitellut tukitoimet kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuen vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 37–39, 55.)

4 RALLA

RALLA on lapsen leikkitoimintaa ja leikillisyyttä luonnollisessa ryhmätilanteessa arvioiva menetelmä. Se on strukturoitu ja se perustuu toiminnan ja toimintaterapian tieteeseen. RALLA pohjautuu kahteen väitöstutkimukseen ja siihen liittyen on tehty useita validiteetti- ja reliabiliteettitutkimuksia. RALLA sopii parhaiten 2–6-vuotiaiden lasten arviointiin. Sitä voivat käyttää kaikki lasten kanssa työskentelevät, jotka ovat osallistuneet käyttäjäkoulutukseen. (Lautamo 2013.)

RALLA-arviointimenetelmä käyttää top-down-lähestymistapaa. Se tarkoittaa, että havainnointia tehdään lapsen omassa ympäristössä ja hänelle merkityksellisissä toiminnoissa. Tällä tavalla selvitetään ensin, kuka ja millainen lapsi on ja mitkä ovat hänen kiinnostuksen kohteensa. Ongelmien syitä etsitään toiminnan eikä valmiuksien tasolta. Havainnoija saa tietoa lapsen puutteellisista taidoista sekä ympäristön tavoista tukea tai estää lapsen toimintaa. Jos RALLA:n avulla havaitaan, että lapsella on suuria ongelmia, on tärkeää ohjata lapsi tarkempiin tutkimuksiin. (Lautamo 2013: 9.)

Tavoitteena RALLA-arvioinnin käyttämisessä on, että lapsi kykenee toimimaan tavalla, joka tyydyttää häntä itseään. RALLA:n avulla voidaan löytää toiminnat, jotka estävät häntä osallistumasta täysipainoisesti. Käyttämällä leikkiin liittyviä konkreettisia käsitteitä on leikissä esiintyvistä haasteista helppo puhua myös lapsen ja hänen perheensä kanssa. (Lautamo 2013: 9.)

RALLA:n teoreettisten elementtien (ks. luku 4.1 Leikin viitekehys) perusteella on muodostettu 38 leikin osoitinta, joiden avulla arviointi suoritetaan. Osoittimet kuvaavat merkityksellistä tekemistä, mielekästä tekemistä ja toiminnallista pätevyyttä havaittavina leikkitekoina, joista osa on helpompia ja osa vaativampia. Eritasoisten osoittimien avulla voidaan löytää ne lapset, jotka tarvitsevat tukea leikin kehityksessä. (Lautamo 2013: 15.)

Lapsen leikki ja sen laatu vaihtelevat riippuen tilanteesta ja ympäristöstä. Leikkiä arvioitaessa onkin tärkeää havainnoida lasta useissa tilanteissa ja hänelle luonnollisissa ja tutuissa ympäristöissä. RALLA-arviointi toteutetaan tilanteissa, joissa lapsi muutenkin osallistuisi leikki-toimintaan. Havainnoinnin aikana arvioija tekee muistiinpanoja, joiden avulla hän jälkeenpäin pisteyttää RALLA:n osoittimien mukaiset leikkitoiminnat asteikolla 1-4. Havainnointia toteutetaan useilla kerroilla, jotta saadaan luotettava kuva lapsen leikkitoiminnasta. Pisteet annetaan sen mukaan, miten paljon lapsi leikissään ilmentää kunkin osoittimen kuvaamaa leikki-

toimintaa ajallisesti mitattuna. Vaikka pisteytysasteikossa vaihtoehdot on kuvattu sen mukaan, miten suuren osa ajasta lapsi prosentuaalisesti ilmentää leikkitaitoa, ei arviointi vaadi ajan mittaamista, vaan se perustuu havainnoijan arvioon. (Lautamo 2013: 19.)

Pisteytystä tulkittaessa pisteitä ei lasketa yhteen, vaan niitä on tulkittava laadullisesti. Kun tarkastellaan niitä osoittimia, joista arvioitu lapsi on saanut alhaisia pisteitä (1-2), saadaan kuva siitä, millaiset leikkitaidot tai leikin osa-alueet ovat vaikeita kyseiselle lapselle. Näin voidaan löytää leikin alueita, joilla lapsi tarvitsee tukea kehittyäkseen. Leikin kehittymistä voidaan seurata toistamalla arviointi myöhemmin. (Lautamo 2013: 20.)

Leikin osoittimet on asetettu janelle niiden haastavuuden mukaan. Jana perustuu oletukseen, että lapsi todennäköisesti saa parempia pisteitä helpommista osoittimista ja että helpot osoittimet ovat haastaviksi luokiteltuja osoittimia helpompia kaikille lapsille. Lapsen arviointipisteitä tulkittaessa on otettava huomioon, mihin kohtaan jatkumoa lapsen saamat matalat pisteet sijoittuvat; on vähemmän huolestuttavaa saada matalia pisteitä haastavista leikkitaidoista, koska ne eivät välttämättä ole vielä kehittyneet arvioitavalla lapsella. (Lautamo 2013: 20.)

Lasten vertaissuhdetaidot

RALLA on laajentunut alkuperäisestä leikkitaitojen arvioinnista myös vertaissuhde- eli kaveritaitoja arvioivaksi menetelmäksi. Sen teoreettiseksi pohjaksi ja tueksi Vilja Laaksonen on tutkinut väitöskirjassaan (2014) lasten vertaissuhdetaitoja. Hän on jakanut vertaissuhdetaidot neljään osa-alueeseen. Ne ovat 1) tilanteenmukaisen vuorovaikutuskäyttäytymisen taidot, 2) vuorovaikutuksen ylläpitämisen ja vertaisten tukemisen taidot, 3) vuorovaikutukseen liittymisen taidot ja 4) toisten huomioon ottamisen taidot. (Laaksonen 2014.)

On tärkeää kuvata myös tämä RALLA-arviointimenetelmän osa-alue opinnäytetyösämme, koska kaveritaidot ovat olennainen osa lasten toimintakykyä. Opinnäytetyösämme olemme kuitenkin rajanneet aiheen vain RALLA:n leikkitaitojen arviointia käsitteleväksi, minkä vuoksi emme avaa tässä yhteydessä vertaissuhdetaitojen arviointia enempää.

4.1 Leikin viitekehys

RALLA-arviointimenetelmä perustuu leikin viitekehukseen, jossa on kolme pääelementtiä. Ne ovat *sisäinen palo, taidot ja ympäristö*. Sisäisellä palolla tarkoitetaan lapsen sisäistä olemusta, jota hän ilmaisee toiminnallaan. Se näkyy lapsen tavassa reagoida tapahtumiin, aktiivisuutena ja itseohjautuvuutena (Bundy ja Murray Lautamon 2013:10 mukaan). Taidot tarkoittavat opittuja, taitavia tekoja, jotka tähtäävät tiettyyn tavoitteeseen. Näitä tekoja lapsi tekee toimiessaan omassa ympäristössään. RALLA:ssa taidot jaetaan Kielhofnerin ja Fisherin mukaan motorisiksi taidoiksi, prosessitaidoiksi ja vuorovaikutustaidoiksi. Prosessitaitoihin kuuluu muun muassa oman toiminnan suunnittelu ja esineiden tarkoituksenmukainen käyttö. Sosiaaliset, eli vuorovaikutustaidot näkyvät taitona ilmaista omia ajatuksia ja kykenevyytenä toimia muiden kanssa (Kielhofner 2008, Lautamon 2013:10 mukaan). Taitojen määrittelyssä on käytetty myös Struggessia (2009), jonka mukaan leikissä tarvitaan myös erityisiä leikkittäjiä, jotka tekevät leikin leikilliseksi. Ympäristö tarkoittaa fyysistä, sosiaalista ja kulttuurista ympäristöä, joka vaikuttaa leikkiin joko mahdollistavasti tai estävästi. Ympäristön tarjoamat mahdollisuudet motivoivat lasta osallistumaan, mutta liian suuret rajoittavat tekijät saattavat aiheuttaa se, että lapsi vetäytyy leikistä. (Lautamo 2013: 10–13.)

Leikin viitekehyksessä vuorovaikutukseen liittyvät elementit ovat *merkityksellinen tekeminen, pätevyyyden kokemus ja mielekäs tekeminen*. Merkityksellinen tekeminen toteutuu sisäisen palon ja ympäristön vuorovaikutuksessa. Lapsi sitoutuu merkitykselliseen tekemiseen. Leikkisän mielialan ilmaiseminen on olennainen osa merkityksellistä toimintaa. Merkityksellisessä toiminnassa lapsella on leikillinen mieliala, joka näkyy uteliaisuutena, spontaanina osallistumisena ja huumorin käyttämisenä. (Lautamo 2013: 13.)

Mielekäs tekeminen tapahtuu, kun ympäristön antamat haasteet ovat sopivassa suhteessa lapsen taitoihin nähden. Lapsi tajuaa toisten leikkijöiden leikitodellisuuden, pystyy keksimään leikkitarinoita ja ottamaan erilaisia rooleja niissä. Lapsi pystyy mukauttamaan ja suunnittelemaan toimintaansa. (Lautamo 2013: 13.)

Pätevyyyden kokemus syntyy taitojen ja sisäisen palon vuorovaikutuksessa. Se muodostuu itse tekemisestä, kykenevyydestä ja omien kiinnostuksen kohteiden ymmärtämisestä (Christiansen 1999 ja Kielhofner 2008, Lautamon 2013 mukaan). Kun lapsi huomaa pystyvänsä vaikuttamaan leikin etenemiseen ja on tyytyväinen toimintaansa, hän kokee pätevyyttä. (Lautamo 2013: 13.) Merkityksellisen tekemisen, mielekkään tekemisen ja pätevyyyden kokemuksen kohdatessa syntyy *leikkisä leikki* (Lautamo 2013: 11).

4.2 RALLA-sovellus

RALLA-sovellus on digitaalinen työkalu, johon RALLA-arvioinnista saatavat pisteet siirretään. Sovelluksen voi ladata Android- tai iOS-versiona tabletille tai puhelimeen – skaus puhelimen näytölle on tosin vielä kesken. Sovellusta voi käyttää myös tietokoneen selaimella ilman asennusta.

Sovelluksen etusivulla voi valita päiväkodin, jonka alle tahtoo lisätä arvioinnin. Päiväkodin sivulla näkee uusimmat leikkitaitojen ja kaveritaitojen arvioinnit ja voi lisätä uuden arvioinnin. Annettuja pisteitä ei voi muokata tallennuksen jälkeen. Jokaiselta sivulta pääsee sivulle, jossa on sovelluksen käyttöohjeet, käsikirja sähköisessä muodossa ja tulostettavat havainnointilomakkeet.

Leikkitaitojen ja kaveritaitojen arvioinnin tulosten tallennuttua ohjelma laskee pisteet ja esittää tulokset kolmen raportin muodossa. Yhteenvetoreportista löytyy yhteenveto lapsen leikki- tai kaveritaitoarvioinnista. Jokaisesta osa-alueesta lasketaan keskiarvo, joka ilmaistaan välillä 1-4. Jokaisesta osa-alueesta annetaan palaute erikseen. Yhteenvetossa lapsen leikkitaidot on esitetty lämpömittari-kuvakkeella, jossa eri värit (punainen, keltainen, vihreä) kertovat leikkitaitojen tasosta.

Taitoraportti kertoo arvioinnin tulokset osa-alueittain leikinosoitin kerrallaan. Tulos näkyy sekä numeroina (pisteet, jotka havainnoija on kullekin leikinosoitimelle antanut) että värikoodein, jotka kuvaavat leikkitaidon tasoa. Suurin hyöty taitoraportissa saadaan juuri värikoodeista, sillä niissä huomioidaan lapsen taitojen lisäksi osoittimien haasteellisuus.

Sekä yhteenveto- että taitoraportin lopussa ohjelma tarjoaa vinkin leikkitaitojen harjoittelun tueksi sen perusteella, mikä osa-alue on saanut huonoimmat pisteet.

Tavoiteraporttiin kirjataan lapselle kolme henkilökohtaista tavoitetta muiden raporttien antamien tietojen pohjalta. Tavoitteiden avulla on helpompi suunnitella keinoja leikkitaitojen tukemiseen ja seurata tuen vaikutusta lapsen kehitykseen. Kun tavoite on saavutettu, se voidaan merkitä tavoiteraporttiin.

5 Toteutus

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää vastaus kahteen tutkimuskysymykseen: *miten varhaiskasvattajat kokevat RALLA-sovelluksen käytön ja millaista hyötyä varhaiskasvattajat kokevat saavansa RALLA:n käyttämisestä työssään.*

Valitsimme opinnäytetyömme toteutustavaksi laadullisen tutkimuksen, koska tavoitteenamme oli kuvata ihmisten kokemuksia. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena ei ole saada tilastollisesti yleistettävää tietoa, vaan tarkoituksena on kuvata jotakin ilmiötä tai tapahtumaa tai luoda ymmärrystä jostakin toiminnasta. On tärkeää, että tutkitavilla henkilöillä on tietoa tai kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 85.)

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruussa käytetään useimmiten haastattelua, kyselyitä, havainnointia tai dokumenteista hankittavaa tietoa. Niitä voidaan käyttää yksittäin tai yhdistelminä kuhunkin tutkimukseen sopivalla tavalla. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 71.)

Tässä kappaleessa kuvaamme opinnäytetyöprosessin etenemistä teoriaan peilaten. Esittelemme ensin käyttäjätiedon keräämiseen liittyviä periaatteita ja miten olemme ottaneet ne huomioon työssämme. Sen jälkeen kuvaamme koulutuksen toteutumista, aineistonkeruuta ja analysointivaihetta.

5.1 Käyttäjätiedon kerääminen

On tärkeää kerätä tietoa käyttäjien kokemuksista liittyen tuotteeseen tai palveluun, koska se auttaa tuotetta kehittämään käyttäjien tarpeisiin sopivaksi ja siten juurtumaan työympäristöön. (Hyysalo 2009: 93–95.) Suora käyttäjäteistyö tarkoittaa, että käyttäjät saavat olla aktiivisesti mukana jonkin tuotteen osa-alueen kehittämisessä. Yhteistyön suurin hyöty on se, että käyttäjät pääsevät suoraan kertomaan mitä he odottavat ja toivovat tuotteelta, myös sellaisia asioita joita kehittäjät itse eivät olisi osanneet huomioida. (Hyysalo 2009: 93–95.) Opinnäytetyössämme viemme RALLA-sovelluksen testattavaksi varhaiskasvattajille saadaksemme tietoa sen käytettävyydestä suoraan niiltä henkilöiltä, joiden käyttöön RALLA on tarkoitettu.

Käyttäjyhteistyössä voidaan käyttää useita eri menetelmiä. Niitä ovat esimerkiksi ongelmien ja parannusehdotusten kartoitus ja juurruttaminen. Kartoittamisessa käyttäjät pääsevät kertomaan tuotteen hyvistä ja huonoista puolista oman työntekonsa näkökulmasta. Juurruttaminen on monimutkaisempi prosessi. Juurruttamisessa uusia tuotteita tai palveluita pyritään saamaan käyttöön palveluntarjoajien ja käyttäjien välisen yhteistyön avulla. Vanhat toimintamallit ovat usein syvälle juurtuneita, joten uusien käyttöön saaminen vaatii paljon työtä – esimerkiksi pilottien ja koulutusten käyttämistä. (Hyysalo 2009: 99–103.) RALLA-koulutuksesta kerättävä aineisto sisältää tietoa RALLA:n hyödyistä ja kehittämistarpeista työntekijöiden arjessa. Vaikka opinnäytetyöhön liittyvä koulutus on liian lyhyt, jotta varsinaista juurtumista voisi vielä syntyä, voi se kuitenkin olla auttamassa arviointivälineen käyttöönottoprosessia alulle.

Käyttäjyhteistyössä on tärkeää katsoa asiaa käyttäjän näkökulmasta. Yhteistyön alussa on annettava selkeä kuva siitä, mihin tutkimuksella/haastattelulla tähdätään. Käyttäjien esiin tuomille asioille on annettava painoarvoa, niillä täytyy olla vaikutusta. Käyttäjyhteistyö vaatii aikaa ja sitoutumista tuotteen kehittäjien puolelta, jotta siitä olisi todellista hyötyä. (Hyysalo 2009: 103–104.) Koulutuksen ja siihen osallistuvien työntekijöiden osuus opinnäytetyössämme on olennainen, ja tuomme sen esiin esittäytyessämme koulutuksen aikana. Kerromme myös opinnäytetyömme merkityksestä RALLA:n kehittämisen suhteen. Koulutuksen jälkeisestä RALLA-arviointivälineen käyttöönotosta vastaa Tiina Lautamo.

5.2 Koulutus

Keväällä 2017 järjestimme yhdessä Tiina Lautamon kanssa koulutuksen RALLA:sta ja sen mobiilisovelluksesta erään Helsingin kaupungin päiväkodin varhaiskasvattajille. Koulutuksen alussa oli noin 2,5 tunnin koulutussessio, jonka aikana osallistujat perehdytettiin RALLA:n teoriaan ja käytäntöön. Koulutuksen alussa me esittelimme opinnäytetyömme aiheen ja tavoitteet sekä ohjeistimme osallistujia *oppimispäiväkirjan* laatimiseen antamalla listan teemoista, joihin toivomme heidän kiinnittävän huomiota käyttökokeilun aikana. Tavoitteena oli, että valmiista muistiinpanoista käy ilmi kunkin käyttäjän kokemus RALLA:n koetuista hyödyistä ja käytettävyydestä.

Tiina Lautamo kertoi RALLA:n taustasta ja teoriasta. Koulutusmateriaali käytiin läpi keskustellen. Tämän jälkeen koekäyttäjille luotiin tunnukset RALLA-sovellukseen. Koulutautajat saivat kokeilla sovellusta käytännössä jo koulutuksen aikana, jolloin esiin nouseviin kysymyksiin saatiin saman tien vastaukset.

Koulutustilaisuudessa tehtiin alkukartoitus tutkittavien tietoteknisestä kokemuksesta ja osaamisesta. Kaikki koulutukseen osallistuneet kokivat tietokone- ja mobiiliosaamisensa olevan hyvällä tasolla. He kertoivat käyttävänsä tietotekniikkaa työn apuna päivittäin tai lähes päivittäin. He olivat sitä mieltä, että tulevaisuudessa tietotekniikkaa tullaan käyttämään päiväkodeissa, ja olivat melko valmiita käyttämään itse pedagogisia ohjelmia lasten kanssa työskennellessään.

Koulutuksen jälkeen koekäyttäjät harjoittelivat RALLA:n käyttöä työssään viikon ajan. Harjoittelujakson aikana he myös keskusteleivat keskenään kokemuksistaan. Välineen käyttämisestä syntyneiden kokemusten ja työpaikalla käytyjen luontevien keskustelujen pohjalta varhaiskasvattajat laativat kukin oppimispäiväkirjan, johon he kirjoittivat muistutuksia RALLA:n käytettävyyteen ja hyödynnettävyyteen liittyen.

Hyvän implementoinnin malli koulutuksessa

RALLA:n sovelluksesta järjestetyssä pilottikokeilussa implementoinnin (juurruttamisen) yhdeksi edellytykseksi nousi koulutus. Opinnäytetyöhömmme liittyvän koulutuksen tavoitteena on, että RALLA tulee tutuksi uusille käyttäjille ja että se mahdollisesti jopa otetaan käyttöön päiväkodissa, jossa se hyödyttää varhaiskasvattajia esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisessa.

Koulutuksen toteutumisessa on nähtävissä hyvän implementoinnin (juurruttamisen) vaiheet. Harran ja Nevalaisen (2007) hyvän implementoinnin mallissa uuden työvälineen tai tavan juurtuminen työpaikalle tapahtuu kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa täytyy uuden arviointivälineen käyttämiselle olla tarve. Työntekijöiden sitoutumista välineen käytön opetteluun lisää se, että hän saa etukäteen tietoa välineen hyödyistä ja siitä, miten paljon hänen täytyy panostaa koulutukseen. Jos mahdollista, kouluttajan kannattaa räätälöidä koulutus työntekijöiden tarvetta vastaavaksi. Tässä vaiheessa esimiehellä on tärkeä rooli: hän tarjoaa tarvittavat resurssit ja motivoi alaisiaan. (Nevalainen – Harra 2007: 39.) Arviointiväli-

neen käyttöön ottaminen vaatii aina vaivannäköä, koska alussa käytön opetteluun kuluu aikaa, joka on pois muista työtehtävistä. Siksi onkin tärkeää, että työntekijä, joka hankkii uutta osaamista, on motivoitunut.

RALLA-koulutukseen osallistuvan päiväkodin henkilökunnalla on laadukkaalle arviointivälineelle tarve, joka perustuu uuteen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen ohjeistukseen. Ohjeistuksessa korostuu leikin merkitys ja sen havainnoinnin tärkeys, mihin RALLA tarjoaa sopivan välineen. Koulutukseen osallistuvien työntekijöiden esimies on osoittanut kiinnostusta RALLA-koulutusta kohtaan ja mahdollistanut työntekijöille tilaisuuden osallistua koulutukseen.

Toinen vaihe hyvän implementoinnin mallissa on oppimisen mahdollistaminen ja tukeminen koulutuksen aikana. Koulutuksen rakenne ja sisältö vaikuttavat tiedon omaksumiseen. Koulutukseen voi sisällyttää käytännön harjoituksia, jotka antavat rohkeutta käyttää uutta välinettä. Ryhmätyöskentelyn avulla työntekijät saavat vertaistukea. Tämän vuoksi on hyödyllistä, jos koulutukseen osallistuu useita henkilöitä samasta työyhteisöstä. Myös koulutuksen järjestäjän tulee tarjota tukea ja tilaisuuksia keskustella avoimesti menetelmästä. (Nevalainen – Harra 2007: 41.) RALLA-koulutuksen jälkeen koulutukseen osallistuneet työntekijät pääsevät harjoittelemaan arvioinnin tekemistä käytännössä. Koska työntekijät ovat samassa päiväkodissa, heidän on helppo hyödyntää vertaistukea keskustelemalla kokemuksistaan toistensa kanssa. Käyttökokeilun aikana koulutautujilla on mahdollisuus kysyä RALLA:n käyttöön liittyviä kysymyksiä kouluttaja Tiina Lautamolta tai meiltä opiskelijoilta.

Kolmas vaihe hyvässä implementoinnissa on vastuunotto koulutuksen jälkeen. Jotta uusi menetelmä tulisi osaksi työyhteisön arkea, työntekijän täytyy olla motivoitunut käyttämään uutta välinettä. Esimiehen tehtävänä tässä vaiheessa on varmistaa, että menetelmän käyttämiselle on riittävästi aikaa. Esimiehen luottamus menetelmään motivoi myös työntekijöitä. Työyhteisössä keskusteleva ja avoin ilmapiiri mahdollistaa uusien välineiden käyttöönoton. Myös kouluttaja voi tukea käyttöönottoprosessia tarjoamalla erilaisia kanavia yhteydenpidolle ja ohjeistukselle jälkeenpäin. Vastuu välineen käyttämisestä on kuitenkin pääasiassa työntekijällä itsellään. (Nevalainen – Harra 2007: 41–42.) RALLA-koulutukseen osallistuvien varhaiskasvattajien mahdollisuudet jatkaa RALLA:n käyttämistä riippunevat suurimmaksi osaksi siitä, millaisena he kokevat RALLA:n käyttämisen harjoittelujakson aikana. Koska heidän esimiehensä on alusta alkaen ollut kiinnostunut uudesta arviointivälineestä, heillä on hyvät mahdollisuudet saada jatkossakin tukea RALLA:n käyttöön.

5.3 Oppimispäiväkirjat

Opinnäytetyömme suunnitelmavaiheessa tarkoituksena oli, että käyttökoulutukseen osallistuisi varhaiskasvattajia eri puolilta pääkaupunkiseutua. Käyttökokemuksista keskustelun oli tarkoitus toteutua sähköisen alustan kautta, suljetussa ryhmässä, koska koekäyttäjien piti tulla eri varhaiskasvatusyksiköistä. Koska koulutus kuitenkin toteutui niin, että siihen osallistui vain yhden yksikön työntekijöitä, oli sähköisen alustan käyttäminen tarpeetonta. Koulutukseen osallistuvien varhaiskasvattajien ehdotuksen pohjalta laadimme ohjeistuksen muistutuksien kirjoittamisesta *oppimispäiväkirjan* muodossa. Oppimispäiväkirjat lähetettiin meille sähköpostilla käyttökokeilun jälkeen.

Hirsjärvi kumppaneineen esittelee päiväkirjan käyttöä aineistonkeruutapana. Päiväkirja on eräänlainen kyselylomakkeen muoto. Sillä voidaan saada vastauksia yksityiskohtaisiin kysymyksiin, täysin strukturoimatonta aineistoa tai mitä tahansa siltä väliltä. Mitä laajempia kokonaisuuksia aineisto sisältää, sitä suurempi tulkinnanvapaus aineiston tutkijalla on. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 1997: 219.)

Päiväkirjan käyttö tutkimusmenetelmänä vaatii huolellista suunnittelua. Päiväkirjojen tulee käsitellä ainoastaan sellaisia asioita, jotka ovat olennaisia tutkimuksen kannalta. On tärkeää myös varmistaa, että päiväkirjan laatijat ovat perillä tehtävästään, mitä, milloin ja miksi heidän on kirjoitettava kokemuksistaan. Päiväkirjan kirjoittamiseen varatun jakson aikana kannattaa myös varmistaa, mieluiten henkilökohtaisesti, että kaikki sujuu hyvin. Luottamuksellisuus, anonymisuus ja luvat tulee huomioida tutkimuksen joka vaiheessa. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 1997: 220.)

Opinnäytetyössämme RALLA-arvioinnin käyttökokeilun aikana varhaiskasvattajat käyttivät RALLA:a muutaman lapsen arvioinnin tukena. He kirjoittivat kokemuksistaan oppimispäiväkirjoihin. Oppimispäiväkirjojen ohjeistuksen annoimme koekäyttäjille koulutuksen yhteydessä sekä sanallisesti että kirjallisessa muodossa. Ohjeistimme heitä keskittymään päiväkirjoissaan opinnäytetyömme kahteen teemaan, RALLA:n käytettävyyteen ja hyötyihin. Näistä aiheista annoimme apukysymyksiä, joilla pyrimme kohdentamaan heidän huomionsa olennaisiin seikkoihin. Lisäksi annoimme yleisiä ohjeita päiväkirjan laatimiseen ja esimerkiksi anonymiuteen liittyen. Liitimme mukaan myös ohjeen päiväkirjojen palauttamisesta sekä omat yhteystietomme. (Katso liite 1.)

Noin puolivälissä käyttökokeilua olimme yhteydessä päiväkotiin ja varmistimme, että työntekijät ovat muistaneet laatia muistiinpanoja. Käyttökokeilun aikana saatuja lasten arviointitietoja ei välitetty meille oppimispäiväkirjojen yhteydessä, vaan aineistomme oli ainoastaan koekäyttäjien kokemustieto arviointiväliseen käytöstä. Muistiinpanojen sisältöä käytimme opinnäytetyön aineistona. Kommentit ja näkökulmat pidettiin anonyymeinä.

Käytettävyydessä huomioitavat tekijät

Ohjasimme koekäyttäjiä kiinnittämään huomiota käytettävyyden osatekijöihin käyttökoulutuksen yhteydessä jakamalla oppimispäiväkirjan ohjeistuksella (liite 1). Ohjeistuksen suunnittelussa hyödynsimme seuraavaksi kerrottavia käytettävyyden periaatteita. Kehotimme koekäyttäjiä esimerkiksi pohtimaan, onko ohjelmassa liikaa toimintoja tai puuttuuko siitä jotakin olennaista.

Hyysalon (2009) mukaan laitteen, ohjelmiston tai palvelun käytettävyys koostuu useasta osa-alueesta. Ensinnäkin, ohjelmiston toimintojen tulee vastata siihen mitä käyttäjät sillä tekevät. Siinä ei saa olla liikaa, mutta ei myöskään liian vähän toimintoja. Toiseksi, toiminnot tulee ryhmitellä loogisesti. Useimmin tarvittavat toiminnot täytyy sijoittaa näkyvimmälle paikalle, ja harvemmin tarvittavat sivummalle. Samaan aiheeseen liittyvät toiminnot tulee ryhmitellä saman kokonaisuuden alle ja eri ryhmät tulee sijoittaa käyttäjälle luontevaan järjestykseen. Kolmanneksi on olennaista, että käyttäjä tietää missä tilassa hän kulloinkin on, miten hän pääsee siitä eteenpäin ja miten pois. Myös tehdyn toiminnon peruuttaminen pitäisi olla mahdollista. Tärkeää on myös, että ohjelmisto vastaa käyttäjien aiempaa kokemusta samantyyllisistä ohjelmista. Ohjelman ulkoasu ja väritys antavat tuotteesta tietyn kuvan, mutta myös auttavat käyttäjää hahmottamaan kokonaisuutta. Erityisen tärkeää on, että toimintojen nimet ja symbolien kuvakieli vastaavat niiden alla olevien toimintojen sisältöä. Muuten käyttäjä ei löydä etsimäänsä toimintoa. (Hyysalo 2009: 168-170.)

5.4 Analyysi

Valitsimme induktiivisen eli aineistolähtöisen sisällönanalyysin opinnäytetyömme materiaalin käsittelyyn. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysin luokkia ei ole päätetty etukäteen, vaan ne nousevat aineistosta itsestään. Tutkimusaineistosta luodaan

teoreettinen kokonaisuus pelkistämällä ja ryhmittelemällä aineistoa tutkimuskysymysten mukaan. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 95–96.)

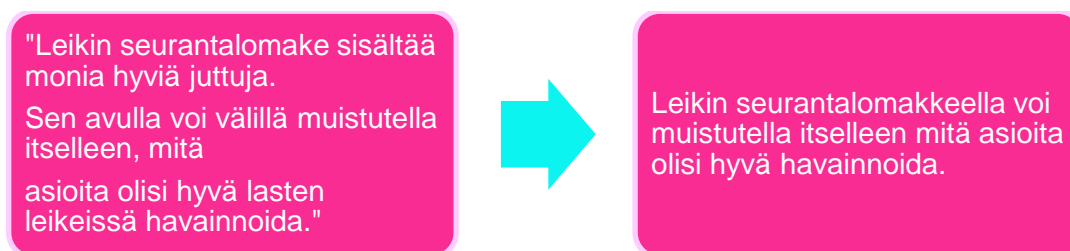
Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perinteinen analyysimenetelmä (Tuomi – Sarajärvi 2009: 91). Sisällönanalyysin tavoitteena on saada aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon säilyttäen kuitenkin sen sisältämä tieto. Laadullista aineistoa analysoitaessa hajanaisista näkemyksistä pyritään muodostamaan yhtenäinen kokonaisuus. Selkeästä aineistosta on helpompi tehdä luotettavia johtopäätöksiä. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 108.)

Tuomi ja Sarajärvi (2009) esittelevät sisällönanalyysin vaiheet tutkija Timo Lainetta mukaillen. Ensimmäisessä vaiheessa on valittava, mikä aineistossa kiinnostaa. Tässä päätöksessä on pysyttävä koko prosessin ajan. Aihe on rajattava tarkasti. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92.) Opinnäytetyössämme valitsimme meitä kiinnostavat teemat heti prosessin alkuvaiheessa. Kysymysten muotoilua olemme muokanneet viime metreille asti, mutta sisällön olemme pitäneet koko ajan samana.

Toinen vaihe sisällönanalyysissä on aineiston läpikäyminen ja tutkimuskysymyksiin liittyvien asioiden merkitseminen ja erottaminen muusta aineistosta. Tätä kutsutaan tutkimuskirjallisuudessa koodaamiseksi. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92.) Aineistosta etsitään tekstikokonaisuudet, jotka liittyvät tutkittavaan aiheeseen. Kokonaisuudet tiivistetään ja niille annetaan sisältöä kuvaava ilmaus eli koodi (Kananen 2014: 100). Aineistolähtöisessä analyysissä redusointi, eli aineiston pelkistäminen tarkoittaa sitä, että saatu informaatio tiivistetään tai pilkotaan osiin (Tuomi – Sarajärvi 2009: 108–110). Redusoinnin avulla voidaan muodostaa koodeja. Koodimerkit palvelevat useita tarkoituksia. Ne esimerkiksi toimivat muistiinpanoina aineistossa. Niiden avulla myös jäsennetään aiheita, joita tutkija näkee aineistossa. Ennen analysointia määritellään analysointiyksikkö, joka voi olla yksi sana, lause tai lauseenosa. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92, 108–110.)

Tämän vaiheen toteuttamisen aloitimme opinnäytetyössämme tulostamalla varhaiskasvattajien kirjoittamat oppimispäiväkirjat. Koimme, että meidän on helpompi hahmottaa ja käsitellä aineistoa, kun se on fyysisessä muodossa. Koodauksen teimme alleviivaamalla avainsanoja tai -lauseita tekstistä sekä kirjoittamalla tekstin päälle yhdellä tai muutamalla sanalla, mihin aihealueeseen tekstin kohta karkeasti jakaen liittyy. Tämän jälkeen ja oimme aineiston pieniin kokonaisuuksiin hyvin konkreettisesti: leikkasimme eri teemoja

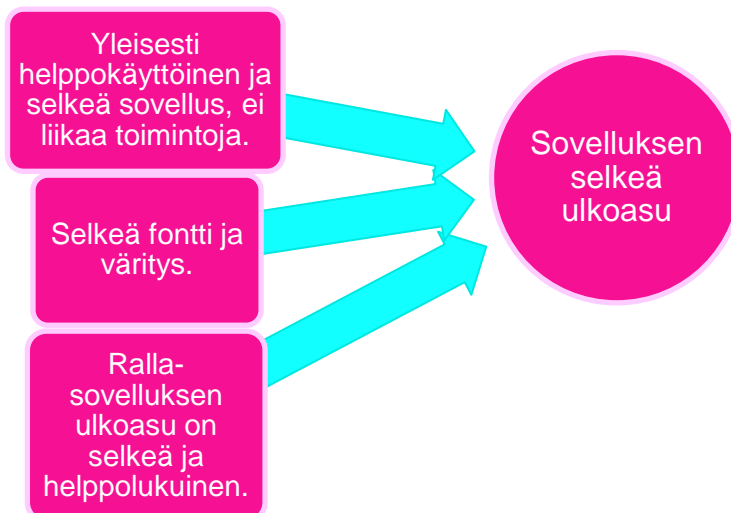
käsittelevät kohdat tulostetuista päiväkirjoista erilleen. Analysointiyksikkönä meillä oli lause tai lauseenosa asiakokonaisuuksien mukaan.



Kuvio 1. Esimerkki pelkistetystä ilmaisusta.

Analyysin kolmannessa vaiheessa aineisto luokitellaan tai teemoitetaan. Teemoittamisessa aineiston pienemmät yksiköt ryhmitellään, eli klusteroidaan, erilaisten aihepiirien mukaan. Aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja samaa tarkoittavat näkemykset ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi. Teemoittelun/klusteroinnin tarkoituksena on löytää kukin teemaa koskevia näkemyksiä aineistosta ja yhdistää ne kokonaisuudeksi. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92–93, 110.)

Opinnäytetyössä aloitimme teemoittelun jakamalla aineistosta syntyneet pienet kokonaisuudet kahden tutkimuskysymyksemme teemojen mukaisesti. Muodostimme niistä kolme alustavaa yläluokkaa, jotka olivat käytettävyys, hyödyt ja epävarmojen kommenttien luokka. Tämän jälkeen aloimme jakaa teemojen alla olevia kommentteja pienempiin alaluokkiin, jotka muodostettiin aineistosta nousseiden aiheiden mukaisesti. Nimesimme alaluokat niiden sisällön mukaan. Kävimme valmiin jaottelun läpi vielä seuraavana päivänä ja teimme muutoksia jaotteluun sekä loimme selkeämpiä alaluokkia. ”Epävarmojen kommenttien” luokkaan kuuluneet alaluokat siirtyivät muiden yläluokkien alle tai poistui-
vat käsiteltävästä aineistosta sitä mukaa, kun alaluokkien jaottelu selkeni.



Kuvio 2. Esimerkki pelkistetyistä ilmauksista muodostetusta alaluokasta.

Kolmas vaihe aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on abstrahointi, jolla tarkoitetaan teoreettisten käsitteiden luomista, käsitteellistämistä. Tässä vaiheessa aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja sen perusteella luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 111.) Opinnäytetyössämme yhdistimme teemoittelun aikana syntyneet alaluokat muutamaksi yläluokaksi, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin.

Lopuksi tuloksista kirjoitetaan yhteenveto (Tuomi – Sarajärvi 2009: 92). Opinnäytetyömme tulokset esittelemme seuraavassa kappaleessa.

6 Tulokset

Tässä kappaleessa käymme läpi aineistosta nousseet teemat tutkimuskysymysten jaottelun mukaan. Ensimmäiseksi käsittelemme teemat, jotka nousivat aineistosta RALLA-sovelluksen käytettävyyteen, eli ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme liittyen. Aineiston tiivistämisen ja teemoittelun pohjalta muodostimme neljä pääluokkaa: *sovelluksen toimiva rakenne, epätarkat tulokset, lomakkeen pisteyttämisen haastavuus ja arviointiin vaikuttavat tekijät*.

6.1 RALLA-sovelluksen käytettävyys

RALLA-sovelluksen käytettävyyteen suoraa vastaavat kaksi ensimmäistä teemaa, rakenteeseen ja tuloksiin liittyvät luokat. Sovelluksen käytettävyyteen olennaisena osana kuuluu myös RALLA-lomakkeen käytettävyys, koska sovellukseen kirjoitettavat tiedot hankitaan lomakkeen avulla. Sen vuoksi käymme läpi myös muutamia RALLA:an kokonaisuutena kohdistuvia näkemyksiä, jotka nousivat esiin aineistossamme. Näitä käsittelemme pisteyttämisen haastavuutta ja arviointiin vaikuttavia tekijöitä koskevissa luokissa.

Sovelluksen toimiva rakenne

Varhaiskasvattajien kirjoittamista oppimispäiväkirjoista kävi ilmi, että RALLA-sovelluksen ulkoasu koettiin selkeäksi ja ohjelma helppokäyttöiseksi. Koekäyttäjät kuvaavat teksteissään, että tulokset on helppo ja nopea siirtää sovellukseen, kunhan varsinainen arviointi on tehty huolella. Tarvittavat kirjaamistyökalut ja paikat, joihin kirjata havainnoinnin aikana tehdyt huomiot löytyivät helposti. Ohjelman rakenne koettiin selkeänä. Eräs koekäyttäjä nosti positiivisena asiana esiin sovelluksen kohdan, johon voidaan kirjata erityisluomioita leikkitalanteesta. Hyvänä koettiin myös se, että yhteenveto-, taito- ja tavoiteraportit olivat erillisillä sivuilla. Mitään tietoa ei tarvinnut erikseen etsiä.

Yhteenvetosivut koettiin pääasiassa hyödyllisinä. Taitoraportista löytyivät hyvin ne leikin osa-alueet, joilla on vielä kehitettävää. Yhteenvetoraporttia pidettiin hyvin sanallistettuna ja selkeänä. Yhteenvedot saivat koekäyttäjät pohtimaan päiväkodin leikkituloja sekä leikkien sisältöjä ja niiden vastaavuutta lapsen kehitystarpeiden kanssa.

Sovelluksen ulkoasusta nostettiin esiin siinä käytetyn fontin selkeys ja isot, eri väreillä merkityt kuvakkeet, joiden avulla sovelluksen eri osa-alueet löytyivät helposti. Sähköinen lomake, johon arvioinnin tulokset kirjataan, koettiin selkeäksi. Koekäyttäjien mielestä sovelluksessa ei ollut liikaa toimintoja. Eräs koekäyttäjistä koki kuitenkin, että sovelluksen ulkoasu on liian suuri ja että sen käyttäminen vaatii paljon sivun selaamista. Hänen mielestään tekstiä voisi näkyä kerralla enemmän.

Arvioitavien leikinosoitimien tarkempia selityksiä toivottiin sähköisessä versiossa näkyviksi kunkin kysymyksen yhteyteen helpottamaan arvioinnin sisällön muistamista.

Epätarkat tulokset

RALLA-sovelluksen antamat tulokset saivat jonkin verran kritiikkiä. Tulokset eivät vastanneet aina koekäyttäjien odotuksia. Esimerkiksi erään arvioidun lapsen kohdalla RALLA arvioi lapsen leikkitaidot heikommaksi kuin arvioija oli odottanut. Koekäyttäjät toivat esiin myös selkeämpiä esimerkkejä RALLA:n kuvausten ja lasten yhteensopimattomuudesta. Seuraavassa lainauksessa käy hyvin ilmi, miten RALLA:n tarjoama leikkijän kuvaus ei ole osunut kohdalleen:

”tässä tapauksessa leikkijän ongelma on leikistä ja säännöistä sopiminen ja toisten huomioiminen niin, että leikkijä ei määräile muita eikä yritä asettaa muita leikkijöitä oman mielensä mukaisesti. RALLA:n ehdotus on, että leikkijä olisi ujo ja että häntä tulisi rohkaista ja kannustaa sekä ohjata”

Koekäyttäjät kokivat myös, että RALLA antoi liikaa tietyyntyyppistä määritelmää leikkijästä, eikä tarjonnut vaihtoehtoisia selityksiä leikkitaitojen puutteille. Lapsesta yleisesti kertova kohta yhteenvedossa ei sopinut aina yhteen havainnoijan omien näkemysten kanssa.

Koekäyttäjät eivät myöskään nähneet, että RALLA:sta saisi niin paljon hyötyä niiden lasten kohdalla, joiden leikissä ei ole ongelmaa kuin niiden, joilla pulmat ovat selvästi havaittavissa. Eräs koekäyttäjä toi esiin, että hänen mielestään RALLA:n hyöty olisi suurempi yli 3-vuotiaiden lasten kanssa kuin sitä nuorempien.

RALLA tarjoaa ohjeita leikin tukemiseen sen perusteella, mitkä leikinosoitimet ovat saaneet vähiten pisteitä. Koekäyttäjien mielestä nämä vinkit olivat melko yleispäteviä. He

olisivat kaivanneet konkreettisempia ohjeita leikin tukemiseen ja leikkitaitojen kehittämiseen. Osa vinkeistä koettiin hyvinä ja toimivina, mutta osaan olisi heidän mielestään tarvittu lisää yksityiskohtaisuutta. Esimerkeiksi nostettiin ohjelman tarjoamat ”kannustava ohjaaminen” ja ”auttaminen uusien tilanteiden ennakoinnissa”, jotka koettiin sinänsä hyviksi, mutta liian yleisiksi.

Lomakkeen pisteyttämisen haastavuus

RALLA-lomakkeen kysymykset koettiin pääasiassa ymmärrettävinä ja selkeinä. Useampi koekäyttäjä nosti kuitenkin esiin kohdan 12, jossa arvioidaan lapsen osoittamaa pätevyuden tunnetta. He kokivat vaikeaksi ensinnäkin ymmärtää, mitä pätevyuden osoittamisella haetaan ja toisekseen, miten sitä voisi arvioida.

RALLA-lomakkeessa on nelinumeroinen asteikko. Asteikko tuotti koekäyttäjille vaikeuksia siinä mielessä, että he kokivat välillä vaikeaksi valita, minkä pisteen antaisivat. Eräs koekäyttäjä kuvasi, miten välillä tekisi mieli valita numeroiden välistä. Erityisesti kohdilla ”harvoin” ja ”melko usein” (pisteet 2 ja 3) vaikutti olevan suuri väli. Asteikko tuntui ”liian väljältä”.

Pisteet on tarkoitus antaa sen mukaan, kuinka monta prosenttia ajasta lapsi arviolta ilmentää kutakin leikkitaitoa. Kolme pistettä annetaan, kun leikkitaito on havaittavissa 35-75% leikkiajasta. Osa koekäyttäjistä koki tämän vaihteluvälin liian suurena.

Arviointiin vaikuttavat tekijät

Päiväkodin kiireisessä arjessa koekäyttäjät kokivat vaikeana löytää aikaa RALLA-arvioinnin käyttämiseksi. Heidän mukaansa varhaiskasvatusympäristössä on harvoin hetkiä, jolloin pystyy keskittymään pelkästään arviointiin. Lomake tuntui pitkältä ja kysymykset lukuisilta, kun arviointia olisi pitänyt kyetä tekemään muiden töiden lomassa. Saadakseen kokonaiskäsityksen yhden lapsen leikkitaidoista koekäyttäjät arvelivat tarvitsevänsä useita havainnointikertoja, mikä taas vaatisi aikaa, joka olisi pois esimerkiksi lasten kanssa olemisesta. He pohtivat, että päiväkodin arjessa voisi olla helpompia havainnoida vain muutamia kohtia koko arvioinnin tekemisen sijasta.

Myös ympäristön vaikutus havainnointiin oli havaittu koekäytön aikana. Rauhallisena päivänä on helpompi löytää aikaa ja tilaisuuksia leikin havainnointiin. Kavereiden vaikutus leikkien valintaan on koekäyttäjien mukaan suuri, ja vaikuttaa siksi myös arvioinnin tuloksiin. Aineistossa tuotiin esiin, miten joidenkin leikkikavereiden kanssa lapset leikkivät rajummin kuin toisten. Tämä näkyy luonnollisesti myös arvioinnin tuloksissa. Havainnoija voi myös vaikuttaa arvioinnin tulokseen omilla valinnoillaan, päättäessään esimerkiksi missä tilanteessa havainnoinnin suorittaa.

Lomakkeen täyttäminen koettiin helpommaksi, kun havainnoija tuntee lapsen entuudestaan. Toisaalta pohdittiin, että ennakoasenteet voivat vaikuttaa arvioinnin tulokseen.

6.2 RALLA:n hyödyt

Toinen tutkimuskysymyksemme käsittelee RALLA:n varhaiskasvatusympäristöön tuomia hyötyjä. Aineistossamme nousi esiin erityisesti kolme teemaa, joista analyysivaiheessa luontevasti muodostuivat yläluokat tähän osioon. RALLA:a voi käyttää *havainnoinnin tukena arjessa*, sen avulla voi käydä *keskustelua vanhempien kanssa* ja sitä voi *hyödyntää varhaiskasvatussuunnitelmien ja toiminnan suunnittelun tukena*.

Havainnoinnin tukena

Koekäyttäjät kokivat, että RALLA toimii hyvin arjessa tapahtuvan havainnoinnin tukena. Se muistuttaa, millaisia asioita olisi hyvä leikissä havainnoida. Eräs käyttäjä ajatteli, että RALLA:sta olisi erityisesti hyötyä suuremmassa lapsiryhmässä, jossa kaikkia lapsia voi olla vaikea havainnoida tasaisesti. Toinen taas oli sitä mieltä, että suuren ryhmän päivittäiseen havainnointiin RALLA ei sopisi.

Osa koekäyttäjistä oli sitä mieltä, että voisi suositella RALLA:n käyttämistä muille varhaiskasvattajille, ja erityisesti vastavalmistuneille. Vastavalmistuneet voisivat heidän mielestään hyötyä RALLA:sta opetellessaan havainnoimaan leikkiä.

Yhteistyö vanhempien kanssa

Koekäyttäjät uskoivat voivansa hyödyntää RALLA:a tehdessään vanhempien kanssa yhteistyötä. RALLA-sovelluksen tarjoamien raporttien pohjalta he näkivät voivansa virittää

”hyviä keskusteluja vanhempien kanssa leikistä ja sen merkityksestä lapsen maailmassa”. RALLA voisi herättää myös vanhemmat havainnoimaan lastaan, kuten käy ilmi seuraavasta lainauksesta:

”RALLA voi toimia vanhemman herättelijänä havainnoimaan omaa lastaan leikkijänä tai pohtimaan leikkien sisältöjä ja sitä mitä ne kertovat lapsesta ja hänen kokemusmaailmastaan.”

Suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen tukena

Lähes kaikki koekäyttäjät nostivat esiin RALLA:n hyödyllisyyden varhaiskasvatussuunnitelmien kirjoittamisen ja varhaiskasvatuskeskustelujen käymisen pohjana. RALLA:n tuloksista he kokivat saavansa konkreettisia tavoitteita varhaiskasvatussuunnitelmaan. Arvioinnin jälkeen he kokivat olevansa tietoisempia niistä osa-alueista, jotka ovat lapselle haastavia ja mitkä ovat lapsen vahvuudet. RALLA:n tulokset vahvistivat heidän omia havaintojaan lapsista. RALLA tarjosi myös yhteisen pohjan tiimin kanssa käytäville keskusteluille. Lisäksi he uskoivat, että RALLA-arvioinnista olisi hyötyä kuntoutussuunnitelmien laatimisessa.

Koekäyttäjät kokivat, että RALLA-arvioinnin hyöty on suurin, kun lapsella on selkeästi jotakin ongelmia leikissä. He arvelivat saavansa tarkempaa tietoa leikkitoiminnasta, minkä avulla he voivat löytää lapselle haastavia asioita, joiden harjoitteluun voidaan panostaa esimerkiksi päiväkodin pienryhmissä.

RALLA-sovelluksessa lasten saamat pisteet näkyvät allekkain. Koekäyttäjät havaitsivat voivansa vertailla lasten saamia pistemääriä toisiinsa. Listasta oli helppo havaita lapset, joilla on selkeitä tuen tarpeita leikissään, mutta eroja saattoi havaita myös niiden välillä, jotka ovat saaneet kohtalaisen hyvät pisteet.

Eräs koekäyttäjistä pohti, että RALLA-arviointia voisi hyödyntää esimerkiksi pienryhmissä toimintakauden alussa. Silloin arviointiin voitaisiin käyttää hänen mielestään enemmän aikaa ja sen pohjalta suunnitella tulevaa toimintaa.

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli hankkia tietoa RALLA-arviointivälineen sovelluksen käytettävyydestä ja RALLA:n hyödyistä varhaiskasvattajien työssä. Selvitimme vastauksia kysymyksiin RALLA:n käyttökoulutukseen osallistuneiden varhaiskasvattajien oppimispäiväkirjoja analysoimalla. Analyysimenetelmänä käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyyysiä.

Leikki on niin varhaiskasvatuksen kuin toimintaterapiankin näkökulmasta olennaista lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle. Leikki on nostettu esiin myös tärkeänä arvioitavana osa-alueena varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista koskevassa ohjeistuksessa. On tärkeää tutkia leikin arviointiin sopivia menetelmiä.

Varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan yleensä arjessa tehtävien vapaiden huomioiden perusteella, jolloin havainnot vaihtelevat arvioijasta riippuen. Systemaattinen menetelmä tuo arviointiin yhdenmukaisuutta ja luotettavuutta. (Kasvattajat n.d.) Strukturoidun menetelmän – kuten RALLA:n – käyttäminen kaikkien lasten kohdalla tarkoittaa myös tasa-arvoisempaa kohtelua.

RALLA:n avulla voidaan havaita monenlaisia leikkitaitoihin liittyviä pulmia. Kun lapsen leikin ongelmat havaitaan riittävän varhain, niihin voidaan puuttua, kun ne ovat vielä lieviä. Haasteiden havaitseminen ajoissa vähentää vaikeuksien eskaloitumista ja tukitoimien tarvetta myöhemmin. Varhaisella puuttumisella ehkäistään monia ongelmia, kuten syrjäytymistä.

RALLA:n käsitteistö luo yhteistä keskustelupohjaa varhaiskasvattajien ja toimintaterapeuttien sekä muiden ammattilaisten välille, sillä RALLA tarjoaa yhteisen kielen ja ymmärryksen leikkitaitoihin ja niiden arviointiin. Yhteinen ymmärrys lisää moniammatillisen työskentelyn mahdollisuuksia.

Koekäyttäjiksi valittiin varhaiskasvatusalan ammattilaisia sen vuoksi, että he työskentelevät lasten kanssa päivittäin. RALLA on suunniteltu niin, että sitä voivat käyttää kaikki lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset. Varhaiskasvattajilla on mahdollisuus ja velvollisuus havainnoida ja arvioida lasten toimintaa. He ovat avainasemassa tuentarpeen varhaisessa havaitsemisessa ja tukitoimien suunnittelussa. Koska varhaiskasvattajat

käyttävät havainnointia työssään jatkuvasti, on luontevaa, että juuri he kokeilevat havainnointiin perustuvan menetelmän käytettävyyttä.

Oppimispäiväkirjojen käyttämisen etuna oli mielestämme se, että koekäyttäjien kokemukset saadaan talteen heidän omilla sanoillaan ilmaistuna ja lähes sillä hetkellä, kun kokemus syntyy. Teksti on myös valmista analysoitavaksi, mikä oli hyvä tiukan aikataulumme vuoksi.

Valitsimme aineiston käsittelyyn aineistolähtöisen sisällönanalyysin, koska koimme, että sen avulla saamme käyttäjien äänen parhaiten kuuluviin. Aineistomme oli hyvin pieni, sillä se sisälsi vain neljä oppimispäiväkirjaa, jotka oli kirjoitettu viikon käyttökokeilun aikana. Tämän vuoksi saamiamme tuloksia ei voida yleistää. Opinnäytetyöstä saadaan kuitenkin tietoa näiden varhaiskasvattajien kokemuksista. Niiden pohjalta saadaan joitakin suuntaviivoja siitä, millaisena RALLA:n käyttäminen koetaan alkuvaiheessa.

Tulokset

Ensimmäisen tutkimuskysymyksemme tarkoituksena oli selvittää, miten varhaiskasvattajat kokevat RALLA-sovelluksen käytön. Vastaukseksi kysymykseen muodostimme aineiston pohjalta neljä pääluokkaa, jotka kertovat käytettävyyden eri puolista. Pääluokat ovat sovelluksen toimiva rakenne, epätarkat tulokset, lomakkeen pisteyttämisen haastavuus ja arviointiin vaikuttavat tekijät.

Meillä ei ollut juurikaan ennakko-oletuksia tähän kysymykseen liittyen, sillä emme olleet itse etukäteen päässeet kokeilemaan RALLA-sovellusta. Koulutuksessa saimme itsekin käyttäjätunnukset, ja pääsimme kokeilemaan sovelluksen käyttöä. Meidän mielestämme sovellus vaikutti helppokäyttöiseltä. Koulutustilaisuudessa saimme myös koekäyttäjien ensireaktioista vaikutelman, että hekin pitivät sovellusta yksinkertaisena käyttää. Aineisto vahvisti tämän vaikutelman.

Eräs aineistosta esiin noussut kokonaisuus oli tulosten epätarkkuus. RALLA-sovelluksen tarjoamat leikkijän kuvaukset ja leikin tukemisen vinkit eivät koekäyttäjien mielestä olleet riittävän yksilöllisiä, ja välillä ne koettiin jopa virheellisiksi. Tähän saattoi vaikuttaa RALLA:n kokeiluun varattu lyhyt aika. Viikossa tottumattomat käyttäjät eivät välttämättä

vielä pystyneet suorittamaan arviointia täysin oikeaoppisesti, mikä saattoi vaikuttaa tuloksiin näin alkuvaiheessa. Ajan rajallisuus saattoi vaikuttaa myös siten, että koekäyttäjät eivät ehtineet saada sovelluksen tarjoamia leikkijän kuvauksia niin monista lapsista, että olisivat voineet verrata tuloksia laajemmassa mittakaavassa. Aikataulu on voinut vaikuttaa myös pisteyttämisen haastavaksi kokemiseen.

Toinen tutkimuskysymyksemme liittyi RALLA:n käyttämisestä saataviin hyötyihin. Varhaiskasvattajat kokivat voivansa hyödyntää RALLA:a havainnoinnin tukena, yhteistyössä vanhempien kanssa ja varhaiskasvatuksen suunnittelun tukena. Aiemmin tehdyssä RALLA:an liittyvässä opinnäytetyössä tuodaan esiin samansuuntaisia tuloksia. RALLA-arvioinnin koettiin hyödyttävän muun muassa varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisessa ja tavoitteiden asettamisessa. (Katainen – Turpeinen 2017: 35.)

Haasteet, vahvuudet ja oppiminen

Opinnäytetyömme tekemisen aikana kohtasimme monia haasteita, jotka vaikuttivat työskentelyymme. Alun perin meidän oli tarkoitus hankkia vastaukset tutkimuskysymykseemme erilaisella tavalla kuin mitä lopulta käytimme. RALLA:n käytöstä oli tarkoitus järjestää varhaiskasvattajille ja toimintaterapeuteille suunnattu koulutus syksyllä 2016. Opinnäytetyömme aineisto oli tarkoitus kerätä tämän koulutuksen osallistujilta. Koulutukseen ei kuitenkaan ilmoittautunut riittävästi ihmisiä. Kun kävi selväksi, että koulutusta ei voida järjestää alkuperäisessä muodossaan, jäi meidän tehtäväksemme hankkia RALLA:sta kiinnostunut yhteistyökumppani. Olimme yhteydessä useaan päiväkotiin sähköpostitse, mutta harvoista paikoista saimme vastauksia ja ne jotka vastasivat, eivät pystyneet ottamaan koulutusta. Vaikuttaa siltä, että päiväkodeissa on usein käynnissä erilaisia kehittämishankkeita ja projekteja, joiden lisäksi ei enää pystytä ottamaan mitään uutta. Lopulta saimme kuitenkin tiedon koulutuksesta tutun tutun kautta päiväkotiin, jonka johtaja ja työntekijät kiinnostuivat aiheesta.

Koulutus järjestettiin, mutta sen jälkeen toteutettava käyttökokeilu jäi aikataulullisista syistä vain viikon mittaiseksi. Alun perin olimme suunnitelleet, että koulutukseen osallistujat saisivat käyttää RALLA:a kolmen tai neljän viikon ajan, jolloin heillä olisi ehtinyt syntyä ajatuksia käytettävyydestä ja hyödyistä pidemmältä aikaväliltä. Aineistostamme käy ilmi, että nyt toteutuneen viikon aikana varhaiskasvattajat eivät kokeneet ehtineensä perehtyä RALLA:an riittävän syvällisesti voidakseen antaa täysin varmoja näkemyksiä.

Yllätyimme kuitenkin positiivisesti siitä tiedon määrästä, jonka koekäyttäjät ehtivät viikossa tuottaa oppimispäiväkirjoihinsa.

Koska koulutukseen osallistuva päiväkotiki varmistui vasta myöhäisessä vaiheessa, emme voineet hakea tutkimuslupaa hyvissä ajoin etukäteen. Olimme yhteydessä Helsingin kaupungin varhaiskasvatusvirastoon – josta tutkimuslupa meidän tapauksemme myönnetään – heti sovittuamme koulutuksesta yhteistyöpäiväkodin kanssa. Onneksemme lupahakemus voitiin käsitellä nopeasti ja saimme luvan ajoissa.

Aikataulu on ollut hyvin tiukka opinnäytetyömme loppuvaiheessa. Saimme aineiston vain viikkoa ennen opinnäytetyön palautuspäivää. Aloitettuamme aineiston käsittelyn huomasimme pian, että emme ehdi saada laadukasta analyysiä tehtyä jäljellä olevassa ajassa. Päätimme siirtää työn palautusta myöhemmäksi, vaikka pelkäsimmekin sen vaikuttavan valmistumiseemme. Opinnäytetyötä ohjaavat opettajamme järjestivät kuitenkin asian niin, että pystyimme palauttamaan opinnäytetyömme muutamaa viikkoa alkuperäistä päivämäärää myöhemmin, mutta siitä huolimatta valmistumaan aikataulun mukaan.

Kautta opinnäytetyöprosessin vahvuutenamme on ollut hyvä yhteistyö ja selkeä työnjako. Olemme hyödyntäneet erilaisia vahvuuksiamme koko prosessin ajan. Roolit ja tehtävät ovat löytyneet molemmille luontevasti. Olemme kumpikin voineet luottaa siihen, että toinen hoitaa osuutensa. Työskentelytapanamme on ollut tavata koululla ja työskennellä rinnakkain, molemmat keskittyen työstämäänsä kohtaan itsenäisesti, mutta koko ajan keskustellen. Jo aiemmissa opintotehtävissä olemme huomanneet tämän toimivaksi tekniikaksi itsellemme.

Koska opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja suuritöinen, on tiedon määrä tuntunut välillä hallitsemattomalta. Olemme prosessin aikana oppineet rajaamaan tietoa ennalta määritellyn aiheen mukaan (tutkimuskysymykset) silloinkin, kun mielenkiintoisia asioita olisi löytynyt aihealueen ulkopuolelta. Olemme oppineet suuntamaan keskittymistämme olennaisiin asioihin. Välillä olisimme halunneet jäädä hiomaan jotakin pientä yksityiskohtaa pitkäksi ajaksi, mutta usein on ollut tärkeämpää keskittyä tekstiin kokonaisuutena.

Lukuisista opinnäytetyön aikana ilmenneistä vaikeuksista huolimatta - ja myös niiden ansiosta - olemme oppineet paljon. Sen lisäksi, että olemme tutustuneet tutkimuksen tekemisen prosessiin, olemme oppineet paljon myös itsestämme. Olemme kasvaneet kohti ammatillista minää.

Olemme saaneet paljon kokemuksia siitä, miten kaikki ei mene niin kuin on suunniteltu. Olemme oppineet hyväksymään isojakin muutoksia tilanteissa, joissa emme voineet vaikuttaa asioiden kulkuun. Olisimme mielellämme käyttäneet enemmän aikaa opinnäytetyön viimeistelyyn ja pohdintaan. Pienen keskeneräisyyden sietäminen on kuitenkin meille arvokas kokemus tulevaisuuden työalamme ajatellen. Epävarmuuden ja keskeneräisyyden kohtaaminen on kasvattanut meitä ihmisinä ja toimintaterapian ammattilaisina.

Jatkokehitysideat

Aineistosta nousi esiin runsaasti kehittämisideoita RALLA:n käytettävyyden ja hyödyllisyyden parantamiseksi. Opinnäytetyön prosessin aikana ja sovellusta kokeillessamme itsellemme nousi hyvin samansuuntaisia ajatuksia RALLA:n kehittämisestä. Käymme nyt läpi näitä jatkokehitysideoita.

Aineistosta nousi esiin erityisesti toive siitä, että RALLA-sovellus saataisiin myös puhelimessa kunnolla toimivaksi. Paperilomake nähtiin käytännössä huonosti toimivaksi, varsinkin kun tiedot piti siirtää erikseen sovellukseen. Tabletti koettiin hankalaksi ulkoleikkejä havainnoitaessa. Puhelimessa toimiva mobiilisovellus, johon havainnot voisi suoraan tallentaa, nähtiin varhaiskasvatusympäristöön sopivimpana vaihtoehtona.

RALLA-lomakkeeseen ehdotettiin useita uusia kohtia, joita arviointivälineellä voitaisiin mitata. Leikin aggressiivisuus, dominoiva käyttäytyminen, pettymyksensietokyky ja vastoinkäymisissä luovuttaminen nostettiin esiin kiinnostavina havainnoinnin kohteina, samoin aikuiseen turvautuminen, keskittymiskyky ja leikissä pysyminen. Arviointiasteikosta ehdotettiin viisinumeroista pisteiden antamisen helpottamiseksi.

Jotkin asiat arviointilomakkeen käyttämisestä jäivät mietityttämään koekäyttäjiä. Erityisesti he nostivat esiin kysymyksen siitä, miten useammasta leikin havainnoinnista saadut tiedot tulisi koota havainnointilomakkeelle. Keskiarvojen laskeminen eri leikkien arvioinneista ei tuntunut mielekkäältä, mutta lomakkeessa ei myöskään ollut tilaa useamman arvioinnin pisteille. RALLA-sovellukseen ei myöskään voi siirtää kuin yhden arvioinnin.

Tämän lisäksi arviointia ei sovelluksessa pysty muokkaamaan, kun se on kerran tallennettu. Mielestämme olisi tärkeää kehittää sovellukseen toiminto, joka sallisi muokkausten tekemisen jälkikäteen ja arvioinnin jakamisen usealle kerralle.

RALLA-sovelluksen tulososioon ehdotettiin, että leikkitaitojen heikkoutta selittävässä tekijöissä voisi olla useita vaihtoehtoja, jotta ne vastaisivat paremmin leikkijöiden yksilöllisyyttä. Myös leikkivinkkejä voisi olla hyödyllistä muokata konkreettisemmiksi.

Koekäyttäjät toivat esiin myös näkemyksensä, jonka mukaan ulkopuolisen havainnoijan olisi helpompi tehdä arviointia päiväkodissa. Ulkopuolisen olisi heidän mielestään helpompi arvioida lapsia ilman ennakkokäsityksiä kuin lapset jo hyvin tuntevien varhaiskasvattajien. Esiin nousi myös monialaisen yhteistyön toive:

”Olisi hienoa, jos päiväkodeissa olisi esim. toimintaterapeutti kaikkia lapsia varten havainnoimassa ja kirjaamassa ja tutkimassa ja analysoimassa.”

Yhdeksi mahdolliseksi sovellutukseksi RALLA:n käyttöön oli keksitty yhteistyönä tehtävä arviointi. Erään koekäyttäjän ehdotuksen mukaan useampi työntekijä voisi havainnoida samaa lasta, ja keskustelussa laadittaisiin yhteinen näkemys lapsen leikkitaidoista. Näin saataisiin objektiivisempaa tietoa lapsesta.

Opinnäytetyöprosessin aikana esiin nousi useita kiinnostavia jatkotutkimusaiheita. Meidän opinnäytetyömme tuottama tieto painottuu käyttöönottoprosessin alkuvaiheeseen. Olisi kiinnostavaa selvittää varhaiskasvattajien käyttökokemuksia RALLA:sta pidemmällä aikavälillä. Kun RALLA:n sovellus on saatu skaalattua puhelimen näytöllä toimivaksi, olisi hyödyllistä myös selvittää, millaisena arviointivälineen käyttö silloin näyttäytyy. Tässä opinnäytetyössä emme selvittäneet RALLA:n kaveritaitojen arviointivälineen käyttökokemuksia. Jatkoa ajatellen voisi olla mielenkiintoista perehtyä myös tähän osaluueeseen.

Lähteet

Aralinna, Virpi 2016. Toimintaterapianimikkeistö - Ergoterapiterminologi. Diasarja. Tekijöiden hallussa.

Ayres, A. Jean 2008. Aistimusten aallokossa - sensorisen integraation häiriö ja terapia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Havainnointi ja pedagoginen tuki 3-5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 2008. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2008: 3. Verkkodokumentti. Saatavilla osoitteessa: <http://www.socca.fi/files/486/Havainnointi_pedagoginen_tuki_varhaiskasvatuksessa_2008.pdf> Luettu 6.4.2017

Hirsjärvi, Sirkka - Remes, Pirkko - Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa. Arvioinnin lähtökohdat ja suositukset 2014. Suomen toimintaterapeuttiliitto ry. Verkkodokumentti. Saatavilla osoitteessa: <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/1080/arviointikaytannot.pdf>> Luettu 30.3.2017

Hyysalo, Sampsa 2009. Käyttäjä tuotekehityksessä - tieto, tutkimus, menetelmät. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 97. Helsinki: Otavan kirjapaino Oy.

JHL:n jäsenistön näkemyksiä varhaiskasvatuksesta: ”Päiväkotiryhmät pienemmiksi ja lisää päiväkotia!” 2013. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL. Verkkodokumentti. Saatavilla osoitteessa: <http://www.jhl.fi/files/attachments/ota_sylyin/jhl_varhaiskasvatus_raportti.pdf> Luettu 22.3.2017

Kaikki mukaan! Lasten osallisuus päiväkodissa n.d. 4V-hanke - Välitä, vaikuta, viihdy, voi hyvin. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. Opetusdiat. Saatavilla osoitteessa: <http://www.4v.fi/files/4216/osallisuuskalvot_pk_pieni.pdf> Luettu 23.6.2016

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.

Karila, Kirsti 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2016:6. Verkkodokumentti. Saatavilla osoitteessa: <http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf> Luettu 6.4.2017

Kasvattajat n.d. RALLA Oy. <<https://ralla.fi/index.php/fi/etusivu/kenelle/varhaiskasvattajat/>> Luettu 25.4.2017

Katainen, Juliaana - Turpeinen, Kati 2017. Työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa. Opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian tutkinto-ohjelma. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122649/Katainen_Juliaana_Turpeinen_Kati.pdf?sequence=1>

Laaksonen, Vilja 2014. Lasten vertaissuhdetaidot ja kiusaaminen esikoulun vertaisryhmissä. Väitöskirja. Humanistinen tiedekunta. Puheviestintä. Jyväskylän yliopisto.

Lapsen osallisuus 2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>> Luettu 23.6.2016

Lautamo, Tiina 2012. Play Assessment for Group Settings - Validating a Measurement Tool for Assessment of Children's Play Performance in the Day-Care Context. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Varhaiskasvatustiede. Jyväskylän yliopisto.

Lautamo, Tiina 2013. RALLA - ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 174.

Leikin loppu 2010. Tiededokumentti. Saatavilla osoitteessa: <<https://www.youtube.com/watch?v=y2nllmdCOPs>> Katsottu YouTubesta 27.3.2017

Nevalainen, Marja - Harra, Toini 2007. Hyvä implementointi. Kuntoutus 2007 (4). 34-43.

Rigby, Patty - Rodger, Sylvia 2006. Developing as a Player. Teoksessa Rodger, Sylvia - Ziviani, Jenny (toim.): Occupational Therapy with Children - Understanding Children's Occupations and Enabling Participation. Oxford: Blackwell Publishing. 177-199.

Tuomi, Jouni - Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatus n. d. Opetushallitus. Verkkosivu. <www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus> Luettu 22.3.2017

Varhaiskasvatustilanne 580/2015. Annettu Helsingissä 8.5.2015

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016: 17. Verkkodokumentti. Saatavana osoitteessa: <www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf> Luettu 22.3.2017

Virkki, Päivi 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. Väitöskirja. Filosofinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto. Itä-Suomen yliopisto.

Oppimispäiväkirjojen ohjeistus

RALLA-koulutus 23.3.2017

Ohjeet oppimispäiväkirjan kirjoittamiseen

- Opinnäytetyömme käsittelee kahta teemaa, RALLA:n ohjelmiston käytettävyyttä ja RALLA:n hyötyjä varhaiskasvatusympäristössä. Oppimispäiväkirjassa on tarkoitus käsitellä näitä aiheita.
- Käytä tarvittaessa apuna alla olevia kysymyksiä, mutta älä turhaan juutu vain niihin - pyri kuitenkin pysymään aiheessa
- Voit kirjoittaa pohdintasi ja mahdolliset kysymyksesi ranskalaisilla viivoilla vapaamuotoisesti
- Varmista kuitenkin, että lukija voi ymmärtää, mitä aihetta käsittelet missäkin kohdassa
- Älä kirjoita arvioinnin tuloksia
- Älä käytä mitään tunnustetietoja, ei omia eikä lasten
- Jos sinulla on kysyttävää oppimispäiväkirjaan liittyen, voit olla yhteydessä meihin

Apukysymykset

1. RALLA-ohjelmiston käytettävyys
 - Mikä toimii hyvin? Mikä ei?
 - Kuvaile ohjelman käyttämistä:
 - esim. onko ohjelmassa liikaa toimintoja tai puuttuuko siitä jotakin olennaista?
 - Millainen ohjelman ulkoasu ja asettelu on? Esim. löysitkö tarvittavat kirjaimistyoäkalut ja paikat havainnoimasi tiedon kirjaamiseen?
 - Miten kehittäisit ohjelmaa?
2. RALLA:n hyödyt varhaiskasvatuksessa
 - Koetko, että RALLA:n käyttö hyödyttää sinua työssäsi nyt/tulevaisuudessa? Miten?
 - Onko analyysiraportin tuloksista hyötyä työssäsi? Millaista?
 - Mitä hyötyä arvioinnin käyttämisestä on lapselle?
 - Miksi käyttäisit RALLA:a?
 - Suositteletko RALLA:a muille varhaiskasvattajille? Miksi?

Oppimispäiväkirjat palautetaan sähköisessä muodossa to 30.3. iltaan mennessä osoitteeseen

Tutkimuslupa



Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÅND

1 (6)

Hakemuksen saapumispäivämäärä Datum då ansökan mottagits

1 HAKIJA TAI TUTKIMUS- RYHMÄN VASTUU- HENKILO	Sukunimi Släktnamn Hakulinen	Etinimi Förnamn Henna
	Osoite Adress	
ANSÖKAREN?, ELLER ANSVARS- PERSON FÖR UNDERSÖK- NINGSGRUPPEN	Oppi-/tutkimuslaitos Läro-/forskningsanstalt	
	<input type="checkbox"/> 1 Yliopisto /tiedekorkeakoulu - Universitet /vetenskapshögskola <input checked="" type="checkbox"/> 2 Ammattikorkeakoulu - Yrkehögskola <input type="checkbox"/> 3 Toisen asteen oppilaitos - Andra stadets läroanstalt <input type="checkbox"/> 4 Muu oppilaitos - Annan läroanstalt <input type="checkbox"/> 5 Muu taustayhteisö kuin oppilaitos/koulu - Annan sammanslutning än läroanstalt eller skola Suoritettut tutkinnot Utförda examina	
2 TUTKIMUK- SEN OHJAAJA/ JOHTAJA HANDLEDARE FÖR UNDERSÖK- NINGEN	Nimi Namn Jennie Nyman	
	Toimipaikka ja osoite Verksamhetsplats och adress Metropolia AMK Sofianlehdonkatu 5b	Puhelin toimeen Telefon till tjänsten 0404867016
	Oppiarvo/ammatti Lär grad/yrke Lehtori	
3 TUTKIMUS UNDER- SÖKNINGEN	Tutkimuksen kohde Objektet för undersökningen	
	<input checked="" type="checkbox"/> 1 päiväkotitoito vård på daghem <input type="checkbox"/> 2 perhepäivähoito familjedagvård <input type="checkbox"/> 3 esiopetus förskoleundervisning <input type="checkbox"/> 4 leikkitoiminta lekverksamhet <input type="checkbox"/> 5 kotohoidon tuki hemvårdsstöd <input type="checkbox"/> 6 yksityyseen hoidon tuki privatvårdsstöd	
	Muu kohde Annat objekt <input type="checkbox"/> 7 Mikä Vilket:	
Tutkimuksen nimi ja aihe (lyhyt kuvaus) Undersökningens namn och ämne (kort beskrivning) RAIJA leikin arviointivälineen käytettävyyttä ja hyödyt varhaiskasvatus- ympäristössä - varhaiskasvatustajien käyttökokemuksien kerääminen		
Tutkimussuunnitelman hyväksymispäivämäärä oppi-/ tutkimuslaitoksessa Datum då forskningsplanen godkännts på läro-/ forskningsanstalten 30.8.2016		
<input checked="" type="checkbox"/> Liitteenä tutkimussuunnitelma Forskningsplanen bifogas		
3 TUTKIMUS (jatkuu) UNDER- SÖKNINGEN (forts.)	Tutkimuksen taso/laatu Undersökningens nivå/kvalitet	
	<input type="checkbox"/> 1 Väitöskirja Doktorsavhandling <input type="checkbox"/> 2 Lisensiaattitutkimus Licentiatavhandling <input type="checkbox"/> 3 Pro gradu <input type="checkbox"/> 4 Kandidaatin tutkielma Kandidatsavhandling <input type="checkbox"/> 5 Ylempi AMK Högre YHS <input checked="" type="checkbox"/> 6 AMK YHS <input type="checkbox"/> 7 Muu, mikä Annan, vilken	
	Pääasiallinen tutkimustapa/-menetelmä (rastita yksi vaihtoehto) Huvudsaklig undersökningsmetod (kryssa för ett alternativ)	
<input type="checkbox"/> 1 Kysely Enkät <input type="checkbox"/> 2 Haastattelut Intervjuer <input type="checkbox"/> 3 Asiakirja-/tillastoanalyysi Dokument-/statistikanalys <input type="checkbox"/> 4 Koeasetelma Provningsstation <input type="checkbox"/> 5 Havainnointi Observation <input checked="" type="checkbox"/> 6 Muu, mikä Annan, vilken päiväkirja/muistio		
Aineiston suunniteltu keruu-aika Tidsperiod för insamling av undersökningsmaterial Alkaa Börjar 23.3.2017 Päättyy Upphör 30.3.2017		Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika Uppskattad tidpunkt då undersökningen antas bli färdig Päivämäärä Datum 7.4.2017



Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusturvasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÅND

<p>4 TUTKIMUS- SUUNNITELMA AN JULKISUUS FORSKNINGS- PLANENS OFFENT- LIGHET</p>	<p><input checked="" type="checkbox"/> Annan varhaiskasvatusturvastolle luvan antaa tutkimussuunnitelmani koskevia tietoja ulkopuolisille. <i>Jag ger barnomsorgsverket tillstånd att lämna ut uppgifter om min forskningsplan till utomstående.</i></p> <p><input type="checkbox"/> Tutkimussuunnitelmastani ei saa antaa tietoja ulkopuolisille. <i>Uppgifter om min forskningsplan får inte lämnas ut till utomstående.</i></p>
<p>5 ASIAKIRJATIEDOT DOKUMENT- UPPGIFTER</p>	<p>Lupaa haetaan seuraaviin salassapidettäviin asiakirjatieloihin (mitä tietoja ja mistä) <i>Önskade sekretessbelagda uppgifter ur socialvårdens dokument, vilka uppgifter och varifrån</i></p> <p>Arvio varhaiskasvatusturvastolle aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista (Aineiston hankkiminen, tietojen poiminta asiakastietorekisteristä tms.) <i>Bedömning om de extra kostnader som åsamkas barnomsorgsverket (Anskaffning av undersökningsmaterialet, plockning av data från klientdataregistret, o.d.)</i></p>
<p>6 KÄYTTÖ- OIKEUDET ÄTKOMST- RÄTTIGHETER</p>	<p>Onko haettu tai haetaanko tutkimusta varten käyttöoikeutta varhaiskasvatusturvaston tietojärjestelmään? <i>Har den sökande ansökt eller tänker han ansöka om åtkomsträttigheter till barnomsorgsverkets datasystem för undersökningen?</i></p> <p><input checked="" type="checkbox"/> 1 Ei <i>Nej</i> <input type="checkbox"/> 2 Kyllä <i>Ja</i></p> <p>Mihin järjestelmään ja mille ajalle? <i>Till vilket system och för vilken tidsperiod?</i></p>
<p>7 MUUT TUTKIMUS- SESSA KÄYTET- TÄVÄT TIEDOT JA SUOSTUMUS ÖVRIGA UPPGIFTER SOM ANVÄNDS I UNDERSÖK- NINGEN OCH SAMTYCKE</p>	<p>Muut asiakirjatiedot, mitkä, mistä ja millaisin luvin <i>Övriga dokumentuppgifter, vilka, varifrån och med vilka tillstånd</i></p> <p>Muut tiedot (esim. tutkittavilta haastattelu/kyselyyn saatavat tiedot, näytteet yms.) <i>Andra uppgifter (t.ex. uppgifter som erhållits genom intervjuer av de undersökta, prover mm.)</i></p> <p><i>Varhaiskasvatustajien laatimat muistiinpanot käyttökokouksen ajalta. Ei sisällä tunniste-tietoja eikä arvioititulosia.</i></p> <p><input checked="" type="checkbox"/> Liitteenä mallit yhteydenotto- ja informointikirjeistä ja suostumusasiakirjoista <i>Liitteenä sähköpostiviesti, josta lyhyesti esiteltty keskustelut on käyty puhelimitse. projektiä.</i></p>
<p>8 TUTKIMUSREKISTERIN TIETOTYYPIT (liitteenä esim. luonnos henkilö-tietolain perusteella laadittavasta rekisteriselosteesta)</p> <p>TYPER AV DATA I UNDERSÖKNINGS- REGISTRET (ett utkast av den registerbeskrivning som bör göras enligt personuppgiftslagen bifogas)</p>	<p><input checked="" type="checkbox"/> 1 Tutkimus ei sisällä henkilöiden tunnistetietoja. Ei synny rekisteriä. <i>Undersökningen innehåller inte uppgifter som personer kan identifieras av. Register uppstår inte.</i></p> <p><input type="checkbox"/> 2 Tutkimusrekisteriin kerättävät tunnistetieto- ja yksilöintitiedot eriteltyinä (myös esim. kuva- tai videomateriaali, joista henkilö on tunnistettavissa, edellyttää tutkimusrekisteriä) <i>Specifisering över individuella personuppgifter man har för avsikt att samla upp i ett undersökningsregister (även t. ex. bild- och videomaterial, ur vilka personer kan identifieras, kräver ett undersökningsregister)</i></p>
<p>9 TUTKIMUS- AINEISTON SUOJAUS LUVATONTA KÄSITTELYÄ VASTAAN SKYDD AV UNDERSÖK- NINGSMATERIALET MOT OLOVLIG BEHANDLING</p>	<p>Tunnistetietojen käyttö tutkimuksessa</p> <p><input checked="" type="checkbox"/> 1 Tutkimusaineisto ei sisällä tunnistetietoja. <i>Undersökningsmaterialet innehåller inte identifieringsuppgifter.</i></p> <p><input type="checkbox"/> 2 Tunnistetiedot poistetaan ennen analyysivalhetta. <i>Identifieringsuppgifterna avlägsnas före analyskedet.</i></p> <p><input type="checkbox"/> 3 Analyysi tehdään tunnistetiedoin. Perustelu tunnistetietojen säilyttämiselle aineistossa: <i>Analysen görs med identifieringsuppgifter. Motivering till att identifieringsuppgifterna bevaras i materialet:</i></p> <p>Jos analyysi tehdään tunnistetiedoin, miten aineiston suojaus on järjestetty? Om analysen görs med identifieringsuppgifter, hur har dataskyddet av materialet ordnats?</p> <p>Atk:lla käsiteltävän aineiston suojaustapa <i>Skyddsförfarande av materialet som behandlas med adb</i></p>

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÅND

3

	<p><input type="checkbox"/> 1 käyttäjätunnus <input type="checkbox"/> 2 salasana <input type="checkbox"/> 3 käytön rekisteröinti <input type="checkbox"/> 4 kulun valvonta <input type="checkbox"/> 5 muu</p> <p><i>användarkod lösenord användarregistrering passer kontroll övrigt skydd</i></p> <p>Kuvatkaa muu suojaustapa tarkemmin eri käsittelyvaiheiden osalta. <i>Beskriv det övriga skyddsåtgärandet i detalj i olika skeden av behandlingen av data.</i></p> <p>Kuka vastaa rekisterinpidosta ja sen laillisuudesta (henkilön nimi)? <i>Vem ansvarar för registerföring och dess laglighet (personens namn)?</i></p>
<p>10 TUTKIMUS- AINEISTON HAVITTÄ- MINEN/ ARKISTOINTI</p> <p>FÖRSTÖ- RING/ ARKIVERING AV UNDERSÖK- NINGSS- MATERIALET</p>	<p>Tutkimusaineiston hävittäminen tai arkistointi tutkimuksen päätyttyä Förstöring eller arkivering av undersökningsmaterialet efter undersökningen</p> <p>10.1 Tutkimuksen henkilörekisteri hävitetään tutkimuksen päätyttyä: Personregistret förstörs efter undersökningen:</p> <p><input checked="" type="checkbox"/> 1 Tutkimusaineisto ja tunnistetiedot hävitetään kokonaisuudessaan, miten ja milloin? <i>Undersökningsmaterialet och identifieringsuppgifterna förstörs, hur och när? 31.5. mennessä</i></p> <p><i>Papeinen aineisto silppusoidaan, mahdolliset digitaaliset tallenteet poistetaan</i></p> <p><input type="checkbox"/> 2 Tutkimusaineisto säilytetään ilman tunnistetietoja, tunnistetietojen hävittämistapa? <i>Undersökningsmaterialet förvaras utan identifieringsuppgifter, identifieringsuppgifterna förstörs, hur och när?</i></p> <p>10.2 tai tutkimusaineisto arkistoidaan tunnistetiedoin tutkimuksen päätyttyä: eller undersökningsmaterialet arkiveras med identifieringsuppgifter efter undersökningen:</p> <p><input type="checkbox"/> 1 Arkistolaissa tarkoitettuna viranomaisen aineistona arkistolain säännösten nojalla arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti, mihin? <i>Enligt arkivbildningsplanen som myndighetsmaterial med stöd av stadagandena i arkivlagen, var?</i></p> <p><input type="checkbox"/> 2 Aineiston arkistointiin haetaan Kansallisarkiston lupa ilman tunnistetietoja. <i>För arkivering av materialet utan identifieringsuppgifter anhålls tillstånd hos Nationalarkivet.</i></p>
<p>11 TUTKIMUK- SEN EETTINEN ARVIOINTI</p> <p>ETISK BEDÖMNING AV UNDER- SÖKNINGEN</p>	<p>Miten eettiset näkökohdat on otettu huomioon tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa? <i>Hur har de etiska aspekterna beaktats i planeringen av undersökningen och dess genomförande?</i></p> <p><i>Osallistujilta pyydetään kirjallinen lupa heidän kommenteissa käyt- tämiseen opinnäytetyössä. Kaikki tieto käsitellään nimettömänä.</i></p> <p><i>Tutkimukseen osallistuminen vaatii jonkin verran osallistujien työaikaa (n. 3h koulutus + arviointivälineen käytön harjoittel mutta välineen käytön opettelu hyödyttää työntekijöitä jatkossa.</i></p>



Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÄND

<p>12 SITOU- MUKSET JA ALLEKIRJOI- TUKSET</p> <p>(Sitoumuksen allekirjoittavat kaikki ne henkilöt, jotka tutkimusta tehtäessä käsittelevät salassa pidettäviä tietoja)</p> <p>FÖRBINDEL- SER OCH UNDER- TECKNINGAR</p> <p>(Förbindelsen undertecknas av alla som under förloppet av undersökningen behandlar sekretessbelagda uppgifter)</p>	<p>Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani henkilötietoja sivulliselle.</p>		<p>Jag förbinder mig till att inte använda de uppgifter jag erhållit till förfång eller i nedsättande syfte för klienten eller hans/hennes närmaste eller i avsikt att kränka sådana intressen som sekretessplikten är avsedd att skydda. Jag överläter inte heller personuppgifter jag erhållit till utomstående.</p>	
	<p>Luovutan valmiista tutkimusraportista yhden kappaleen korvauksetta varhaiskasvatusvirastolle osoite: PL 9000, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI.</p>		<p>Jag överläter ett exemplar av den färdiga forskningsrapporten utan ersättning till barnomsorgsverket, PB 9000, 00099 HELSINGFORS STAD</p>	
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum Helsinki 14.3.2017</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvitys Underskrift och namnförtydligande Henna Hakulinen HENNA HAKULINEN</p>	<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p>	
	<p>Paikka ja päivämäärä Ort och datum Helsinki 14.3.2017</p>	<p>Allekirjoitus ja nimen selvitys Underskrift och namnförtydligande Kirsi-Maria Kiviniemi KIRSI-MARIA KIVINIEMI</p>	<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p>	
		<p>Henkilötunnus Personbeteckning</p>		
<p>Osoite johon päätös lähetetään Adress till vilken beslutet skall sändas</p>				
<p>13 LAUSUNTO TUTKIMUK- SESTA JA HAKEMUKSEN TEKNINEN TARKISTA- MINEN</p> <p>UTLÅTANDE OM UNDER- SÖKNINGEN OCH TEKNISK GRANSKNING AV ANSÖKAN</p>	<p>Lausunto Utlåtande</p>			
<p>Päivämäärä, allekirjoitus/ nimen selvitys, puhelinnumero Datum, underskrift / namnförtydligande, telefon</p>				
<p>14 YHTEYS- HENKIÖ(T) VARHAISKASV ATUS- VIRASTOSSA</p> <p>KONTAKT- PERSON(ER) PÅ BARNOMS- ORGS- VERKET</p>	<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>	
	<p>MIKKO MÄKELÄ, KEHITTÄMISPÄÄLLYKKO,</p>		<p>310 243 718</p>	
	<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>	
<p>Nimi Namn</p>	<p>Virka-asema Tjänsteställning</p>	<p>Puhelin Telefon</p>		

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupunki
Barnomsorgsverket

TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS

ANSÖKAN OM
FORSKNINGS-
TILLSTÅND

5

<p>15 PÄÄTÖS BESLUT</p>	<p><input checked="" type="checkbox"/> 1 Tutkimuslupa myönnetään esitetyssä muodossa. <i>Forskningsstillstånd beviljas enligt framställningen.</i></p> <p><input type="checkbox"/> 2 Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin: <i>Forskningsstillstånd beviljas på följande villkor:</i></p> <p><input type="checkbox"/> 3 Lupa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään varhaiskasvatusviraston tutkimuksen yhteyshenkilön kanssa erikseen sovitussa laajuudessa. Käyttöoikeudet yksilöidään erikseen lomakkeella "Käyttöoikeus ja vaitolositoumus" <i>Tillstånd att erhålla data ur sekretessbelagda dokument och personregister beviljas i den omfattning man separat avtalat om med undersökningens kontaktperson på barnomsorgsverket. Åtkomsträttigheterna specificeras skilt på blanketten "Käyttöoikeus ja vaitolositoumus"</i></p> <p><input type="checkbox"/> 4 Tutkimuslupahakemus hylätään, perustelut: <i>Ansökan om forskningsstillstånd avslås med följande motiveringar:</i></p>
<p>16 PÄÄTÖKSEN- TEKIJÄ BESLUTS- FATTARE</p>	<p>Päätöspäivämäärä <i>Beslutsdatum</i></p> <p>Päätöksentekijän allekirjoitus, sen selvitys ja virka-asema <i>Beslutsfattarens underskrift, namnfortydligande och tjänsteställning</i></p> <p>17.9.2017 <i>Tommi Keskitalo, kehittämispäällikö</i></p>
<p>17 PÄÄTÖKSEN JAKELU DISTRIBUTION AV BESLUTET</p>	<p><input checked="" type="checkbox"/> Hakijalle <i>Till den sökande</i></p> <p><input type="checkbox"/> Yhteyshenkilölle <i>Till kontaktpersonen</i></p> <p><input type="checkbox"/> Muualle, mihin/kenelle <i>Till övriga, vem</i></p>
<p>18 LIITTEET BILAGOR</p>	

Lomake palautetaan Varhaiskasvatusvirastoon osoitteeseen:

- postiosoite: Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto, Kehittämisen ja viestintätoimisto, PL 9000, 00099 Helsingin kaupunki

Henna Hakulinen
Kirsi-Maria Kiviniemi
Metropolia AMK

Opinnäytetyö
Tiivistelmä tutkimussuunnitelmasta

RALLA varhaiskasvatusympäristössä - arviointivälineen hyödyt ja käytettävyys

Opinnäytetyön tavoitteet ja hyödyt

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää vastaus kahteen kysymykseen: *miten varhaiskasvattajat ja muut lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset kokevat RALLA:n käytön hyödyttävän heitä työssään ja miten helppoa RALLA:n mobiilisovellusta on käyttää.* Hankkimalla vastauksia näihin kysymyksiin hyödyttämme RALLA:n kehitystyötä.

Pitkän tähtäimen tavoite, johon työmme osaltaan liittyy, on saada RALLA käyttöön laajemmalla alueella. Tällöin arviointikäytäntö saataisiin yhteneväisemmäksi eri päiväkotien välillä, mikä yhtenäistäisi myös esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista antamalla työntekijöille työkalun lasten havainnointiin. Arvioinnin avulla lapsen ongelmatkin havaittaisiin ajoissa.

Opinnäytetyömme tulosten pohjalta RALLA-sovellusta voidaan muokata helpokäyttöisemmäksi käyttäjien toiveiden mukaisesti niin, että se hyödyttää mahdollisimman paljon työelämässä. Tuotteen uskottavuutta ja vakuuttavuutta lisää se, että käyttäjät ovat päässeet vaikuttamaan tuotteen kehitykseen.

Työelämässä opinnäytetyön anti voi toimia perusteluna RALLA:n käyttämisen hyödyllisyydestä varhaiskasvatusympäristössä. Tutkittu tieto hyödyistä motivoi uusia käyttäjiä kokeilemaan RALLA:a. RALLA:n käyttäminen varhaiskasvatuksessa voidaan nähdä ennaltaehkäisevänä toimintana. Kun lapsen leikin ongelmat havaitaan riittävän varhain, niihin voidaan puuttua, kun ne ovat vielä lieviä. Ilman yhteisiä välineitä eri työntekijät tekevät arvioita eri tavoilla. Tällöin lapset ovat eriarvoisessa asemassa. Strukturoidun menetelmän käyttäminen kaikkien lasten kohdalla tarkoittaa myös tasa-arvoisempaa kohtelua.

Osallistujien saama hyöty

Koulutukseen osallistujille tulee lisää tehtävää tavallisen työn lisäksi, kun he testaavat RALLA:n käyttöä työpaikoillaan. Keskustelu vaatii myös jonkin verran aikaa. Koulutus ja siihen liittyvä yhteinen pohdiskelu ovat kuitenkin hyödyksi osallistujille, sillä he saavat käyttöönsä uuden arviointivälineen, joka säästää aikaa jatkossa esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmia laadittaessa.

Hyöty toimintaterapialle

RALLA:n käytön levitessä päiväkoteihin myös toimintaterapia tulee paremmin tunnetuksi ja toimintaterapeuttien osaamista voidaan hyödyntää paremmin myös varhaiskasvatusympäristössä. Asiakkaiden kannalta haasteiden havaitseminen ajoissa vähentää vaikeuksien eskaloitumista ja tukitoimien tarvetta myöhemmin. Varhaisella puuttumisella ehkäistään monia ongelmia, kuten syrjäytymistä.

Opinnäytetyön eteneminen käytännössä

23.3.2017 järjestämme yhdessä Tiina Lautamon kanssa koulutuksen RALLA:sta ja sen mobiilisovelluksesta. Koulutuksen osallistajat - opinnäytetyön informantit - tulevat Helsingin kaupungin päiväkodista

Päiväkodin johtaja _____ kiinnostui leikinarvioinnin koulutuksesta, koska se sopii hyvin yhteen uuden VASU:n kanssa, joka korostaa leikin merkitystä lapsen elämässä. _____ lastentarhanopettajat osoittivat myös kiinnostusta koulutusta kohtaan.

Koulutuksen alussa on noin 2,5 tunnin koulutussessio, jonka aikana osallistajat perehdytetään RALLA:n teoriaan ja käytäntöön. Sen jälkeen he harjoittelevat RALLA:n käyttöä työssään viikon ajan. Harjoittelujakson aikana heidän on myös tarkoitus keskustella kokemuksistaan. Välineen käyttämisestä syntyvien kokemusten ja työpaikalla käytyjen luontevien keskustelujen pohjalta varhaiskasvattajat laativat nk. oppimispäiväkirjan, johon he kirjoittavat muistiinpanoja RALLA:n käytettävyyteen ja hyödynnettävyyteen liittyen. Koulutuspäivän aikana opastamme osallistujia oppimispäiväkirjan laatimiseen antamalla listan teemoista, joihin toivomme

Henna Hakulinen
Kirsi-Maria Kiviniemi
Metropolia AMK

Opinnäytetyö
Tiivistelmä tutkimussuunnitelmasta

heidän kiinnittävän huomiota. Tavoitteena on, että valmiista muistiinpanoista käy ilmi kunkin käyttäjän kokemus RALLA:n koetuista hyödyistä ja käytettävyydestä.

Käyttökokeilun aikana varhaiskasvattajat käyttävät RALLA:a noin kolmen lapsen arvioinnin tukena. Arviointitietoja ei välitetä meille, vaan ainoastaan kokemukset arviointivälineen käytöstä. Muistiinpanojen sisältöä käytämme opinnäytetyön aineistona. Kommentit ja näkökulmat pidetään anonyymeinä.

Käyttökokeilun jälkeen järjestetään vielä lyhyt tapaaminen, joka toteutuu joko päiväkodissa tai verkkokeskusteluna. Tapaamisen tarkoituksena on antaa varhaiskasvattajille mahdollisuus vielä kysyä RALLA leikinarvioinnin käyttämisestä sekä saada lisää ohjeistusta jatkoa varten. Mikäli muistiinpanojen kirjoittaminen ei käyttökokeilun aikana ole onnistunut toivotusti, käsitellään tässä yhteydessä myös samoja teemoja kuin muistiinpanoissa on tarkoitus käsitellä. Jos opinnäytetyöhön liittyviä teemoja käsitellään vielä loppukeskustelussa, kirjoitamme itsellemme muistiinpanoja keskustelun aikana ja käytämme näitä muistiinpanoja opinnäytetyön materiaalina. Tavoitteenamme on kuitenkin ensisijaisesti saada materiaali varhaiskasvattajien itse kirjoittamista muistiinpanoista. Varmistaaksemme materiaalin saamisen olemme yhteydessä päiväkotien käyttökokeilun puolivälissä ja tarkistamme, että työntekijät ovat muistaneet laatia muistiinpanoja. Annamme myös omat yhteystietomme, jotta varhaiskasvattajat voivat tarvittaessa kysyä meiltä käyttökokeiluun liittyviä asioita.

Muistiinpanoista saatu aineisto analysoidaan aineistopohjaisen analyysin periaatteita noudattaen. Etsimme aineistosta toistuvia teemoja, joiden mukaan ryhmittelemme käyttäjäkokemuksia. Oppimispäiväkirjat hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Tutkimussuunnitelma on hyväksytty 30.8.2016 Metropolia ammattikorkeakoulussa.

Lisätietoa RALLA leikinarvioinnista ja laajempi tutkimussuunnitelma on myös liitteenä.